ISSN 2618-6047

GERÇEĞE DOĞRU

zafer

BİLİM-ARAŞTIRMA • KÜLTÜR-SANAT DERGİSİ

556. SAYI NİSAN 2023

FİYAT: 25 TL

DEPREM KORKUSUYLA NASIL BAŞ EDECEĞİM?

İŞİNİ İYİ YAPAN RAHMETLE ANILIR

KADIN-ERKEK FARKLILIĞI

İNSAN GİBİ YAŞAMAK

DEPREM BİLİMİ

ÖLÜM MÜ; DOĞUM MU?

Zafer Dergisi
İletişim Bilgileri
abone@zaferdergisi.com
0 549 505 60 01 - 02 - 03

Sizlerle

Nisan 2023

Merhaba değerli dostlarımız,

Ramazan-ı şerifiniz mübarek olsun, Rabbimiz bu ayın her türlü bereketlerinden, feyizlerinden istifademizi bol eylesin. Affına ve lütfuna vesile eylesin...

Dünyanın gerçek yüzünü gördüğümüz deprem ve sonrasını hakkımızda fırsata çevirebiliriz. Gördük ki, çok değer verdiğimiz dünyalıklar fayda bir yana, bir anda hayatımıza kasteden en büyük düşmanımız oluveriyor. Bunları görmek de aslında bizim için büyük bir rahmet ve hidayet tecellisi. Bazen yaşanan bir olay insanın hayatına istikamet veren büyük faydalar sağlayabilir. Bazen olumsuz görünen bir hadise, tecrübe olur ve insanın hayatını daha büyük tehlikelerden korumasına vesile olabilir.

En büyük davamız ebedi hayatımızı kazanıp kaybetme davamız; en büyük tehlikemiz ise böyle çok kritik bir gerçekle karşı karşıya olduğumuzu unutmamız. İşte yakın zamanda yaşadıklarımız bize bu büyük meselemizi hatırlattı ve ondan ders çıkarıp hayatımıza doğru bir istikamet vermemize sebep oldu ise, bu hadiseleri lehimize çevirdik demektir.

Şimdi hepimiz güvenli bir zemin, depreme dayanıklı bir ev, fay hattından uzak bir yer bulmak peşindeyiz. Bunlar önemli ve dikkat etmemiz gereken hususlar. Ama bu önemli konuları da hatırımızdan çıkarmayalım, dünyaya gitmek için geldik, deprem ya da başka bir sebeple buradan gideceğiz. İmanla yaşamak ve imanla gitmek asıl önemli olan konumuz. Gerçekten korkmamız gereken şey ebedi hayatımızı kaybetmek.

Evet dünyaya ait işlerimiz de buradaki sınav sorularımızın bir kısmı. Yanlış ve eksik yaptığımız işlerimizden de sorumluyuz. İnşaatı da, ticareti de, mesleğimizi de nasıl olması gerekiyorsa öyle yapmalıyız. Hele bir Müslümanın daha da dikkat etmesi gerekir; çünkü Allah işini eksiksiz ve mükemmel yapanları, yani muhsinleri sever ve yardım eder. Bunun tersi de söz konusudur, yani işini düzgün yapmayanlar için de dünyada da ahirette de karşılığı vardır.

...

Ve Ramazan ayındayız. Kur'an ayındayız. Kur'an bu ayda nazil oldu, yolumuza ışık, kalplerimize nur, hayatlarımıza hayat oldu; okudukça ve yaşadıkça oluyor... Kur'an-ı Hakîm, Rabbimizin bize yardımı... Dünyaya ait işlerimiz için rehber edinmemizin yanında, bizim için en güvenli bölgenin helaller, en tehlikeli bölgenin de haramlar olduğunu; hele de şirke bulaşmanın tehlikeli sonuçları hakkında bizleri uyarıyor. Kur'an ve mealini okuyalım, istifade edelim. Gerçek haberler de onda, dostça uyarılar da onda, tehditler de onda, müjdeler de onda. Evet Kur'an'la hayatımıza hayat gelsin inşaallah.

...

Ramazan bayramınızı tebrik ediyoruz. Bu sayımızın da elinize ulaşmasına vesile olan herkesten Allah razı olsun.

Gayret, çalışmak, sefer bizim; zafer Allah'ın

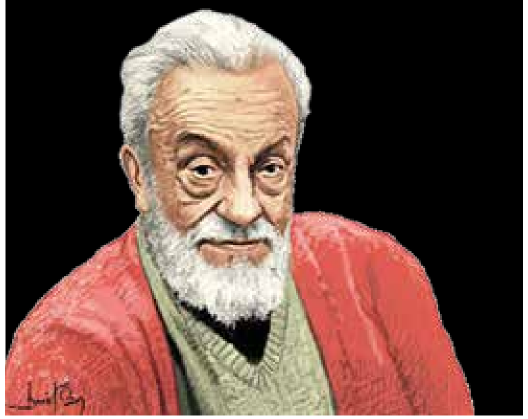
— Editör

zafer
Ulusal Süreli Yayın
Nisan, 2023 / Sayı: 556
Fiyatı: 25 TL (KDV dahil)
İmtiyaz Sahibi:
Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği
İktisadi İşletmesi
Şirket Adına Yetkili: Cavit Çağlar
Genel Yayın Yönetmeni: Prof. Dr. Sefa Saygılı
Yazı İşleri Müdürü ve Editör: Suat Ünsal
Kapak Grafik-Tasarım: Mücahit Taşkın
Abone Servisi: Betül Büken - Sibel Aydın - M. Çağla Karaca
abone@zaferdergisi.com
Gerçeğe Doğru Zafer Dergisi
Adres: Orta mah. Pazar geçidi sk. No: 20 Adapazarı, Sakarya
Abone Merkezi ve İletişim Adresleri
Orta mah. Pazar geçidi sk. No: 20 Adapazarı, Sakarya
www.zaferdergisi.com / zaferabone@gmail.com
İRTİBAT TELEFONLARI: 0 549 505 60 01 - 02 - 03
Nasıl Abone Olabilirsiniz?
Dergimize abone olmak ve yenilemek için telefonla arayabilirsiniz.
zaferabone@gmail.com adresine
isim, adres, telf. ve e-mail bilgilerinizi yollayabilirsiniz.
Abone Ücretleri
Yurt İçi abone ücreti (12 sayı, 1 yıllık): **300 TL** /KDV dahil
Yurt Dışı abone ücreti (12 sayı, 1 yıllık): Avrupa **60 EURO**
ABD: **70 USD** - Avustralya: **80 AUD**
Abone Ücretini Nasıl Ödeyebilirsiniz?
1- Kredi kartı numaranızı bize bildirerek ya da internet sitemizden ödeme yapabilirsiniz.
2- Bir PTT şubesine giderek POSTA ÇEKİ hesabımıza yatırabilirsiniz. (Lütfen posta çeki üzerine isminizi yazmayı unutmayınız.)
POSTA ÇEKİ HESAP NO: 170 880 68
Alıcı adı: Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği İktisadi İşletmesi
3- Ayrıca aşağıdaki BANKA HESAP nolarına abone ücretinizi ödeyebilirsiniz.
Banka Hesap numaraları
Hesap Sahibi: Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği İktisadi İşletmesi
TL HESAP NUMARALARI
(Hesap Sahibi: Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği İktisadi İşletmesi)
-Kuveyt Türk Katılım Bankası İBAN: **TR18 0020 5000 0957 7519 4000 01**
-Türkiye Finans Katılım Bankası İBAN: **TR59 0020 6001 0903 7795 3900 01**
EURO ve USD HESAP NUMARALARI
(Hesap Sahibi: Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği İktisadi İşletmesi)
-Kuveyt Türk Katılım Bankası
EUR: TR07 0020 5000 0957 7519 4001 02 BIC/Swift Code: KTEFTRIS
USD: TR34 0020 5000 0957 7519 4001 01 BIC/Swift Code: KTEFTRIS
Baskı-Cilt: Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş. Cihangir Mahallesi Güvercin Caddesi No:3/1 Baha İş Merkezi, A Blok Kat:2 34310 Haramidere/İstanbul
www.mega.com.tr Tel: 0 212 412 17 00 Sertifika No: 44452

içindekiler

SATIR / ARASI

Gençliğine doymadan gitti, derler...
Doymak mümkün mü ki, doyup da gitsin...
Doymak burada değil...
Burası acıkmanın yeri...
— Necip Fazıl Kısakürek

UNESCO'nun Yaşlılık tanımı:
- Bir insan konfor alanının dışına çıkamıyorsa,
- Yeni şeyler öğrenmiyorsa, şaşırmıyorsa ve çoğu şeyi bildiğini düşünüyorsa,
- Merak etmiyorsa, keşfetmiyorsa,
- Geçmişte, anılarında yaşıyor ve sürekli eskiyi tekrar ediyorsa, o insan YAŞLIDIR.

Kur'an oku.
Çünkü Kur'an hiçbir kitaba benzemez.
O, Allah'ın sözüdür.
— Aliya İzzetbegoviç

Bu dünyada harekete geçenler kazanır; sürekli yapacaklarından bahsedenler değil. (Bir film repliğinden)

Allah'ım sen bize o kadar çok şey verdin. Merhamet et de, bir şey daha himmet et; bize sana şükretmesini bilen bir kalp ver.
— G. Herbert

Bakın enkaz altından çıkan her canla seviniyoruz. Bebelerin şaşkın bakışlarının, çocukların masum bekleyişlerinin, yetişkinlerin acı çaresizliklerinin kurtuluşla sonuçlanması nasıl da sevindiriyor bizi. Hiç tanımadığımız insanların nefes alışıyla sevinmeyi öğrendik bu olanlarla.
— Senai Demirci

Hiçlik korkusu, sonsuz bir hayat olduğu gerçekliğine inanma ile giderilebilir. Ölümden sonra hayat var mı? Varsa nasıl? Bu sorular insanın kendi için sorması kadar depremde vefat eden yakınları için de cevaplama zorunda kaldığı sorulardır. Cevaplanamayan bu sorular insan yüreğine bir kor ateş gibi düşer. Bu kor ateşi insanlar ruhlarında sıkıntı, bulantı, kaygı, üzüntü olarak yaşarlar. Deprem korkusu yoktur. Hiçlik korkusu vardır. Yaşanılan hayatın kontrol altında ve bir düzende tutulduğunu bilememenin korkusu vardır. Bunların doğurduğu güvensizlik ise çekilen tüm acıların odak noktasıdır. Kâinatın her zerresi, her zamanı Onundur. Her şey Onundur. Biz Onunuz. İnsanın mutlak güvenebileceği Rabbinden başka da hiç bir varlık yoktur. O'ndan gelinir, O'na dönülür. Başka sığınılacak hiç bir yerimiz, hiç bir varlığımız, hiç bir kavramımızın olmadığını deprem vasıtasıyla O bize bir kere daha gösterdi.
— Mustafa Ulusoy

İnsanı en çok rahatlatan, mutlu hissettiren 5 koku:
- Taze pişmiş ekmek
- Temiz çarşaf
- Yeni biçilmiş çimen
- Yağmur yağmış toprak
- Yeni kitap kokusu.

Arkadaşına Bak Kaderini Tahmin Et
Arkadaşlıkta sirayet vardır. İnsan sohbet ettiği kişiden huy kapar.
— Atâullah İskenderî

...
Hal sirayet eder. Bu yüzden sadece iyilerden olmak yetmez, kötülerden de uzak durmak gerekir.
— Kadim bir nasihat

...
İnsan, muhabbet duyduğu kişinin kaderinden pay alır.
— Osman Nuri Topbaş

Aklın anlayamadığı nice sırlar var... Ebu Cehil'in oğlu iman edip Müslüman oldu. Hz. Nuh'un oğlu yanılıp inkâr etti de küfürde kaldı.
— Hz. Mevlânâ (ks)

Allah Resulü'nden Müjdeli Haberler

HAZIRLAYAN: İBRAHİM YARDIM

Yaratanımız, Sahibimiz, Rabbimiz Allah (cc), tesellimiz ise Allah'ın Kelamı ve Resulünün sözleri. Hayatın her türlü zorlukları karşısında ve dünya sonrası yaşayacağımız süreçler hakkında tüm sözler tükenirken, faydasız kalırken, Allah'ın ve Resulü'nün sözleri karanlığa doğan batmaz bir güneş gibi bizlere güç veriyor, kalplerimize hayat, yolumuza nur oluyor. Buyrun gönüllerimiz yatışsın. Bu sayımızda da Allah Resulü'nün bazı haberlerini seçtik.

HER GECE BİR MİLYON KİŞİ

Hz. İbni Abbas (ra) naklediyor:

Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:

"Allah (cc), Ramazan'ın her gecesi iftar zamanında bir milyon kişiyi Cehennemden azad eder. Cumanın her saatinde de hepsi cehennemlik olan yine bir milyon kişiyi Cehennemden azad eder."

(Gümüşhanevî, Ramuzu'l-Ehadis, s. 344 / no: 9)

KURAN'I OKUYAN

Allah Resulü (sav) buyurdu ki:

"Kuran'ı güzel okuyan bir kimse vahiy getiren şerefli meleklerle beraberdir. Kuran'ı kekeleyerek/zorlukla okuyan kimseye de iki kat sevap vardır."

(Tirmizî, Fedailu'l-Kuran, 13)

KORUYAN EMANET

Zeyd bin Erkam (ra) naklediyor:

Hz. Peygamber buyurdu ki:

"Ben size iki emanet bırakıyorum. Onlara sımsıkı sarılırsanız asla sapıtmazsınız. Allah'ın kitabı Kuran ve Allah Rasulünün sünneti..."

(Rudanî, Cemu'l-Fevaid, I, s. 43, h. no: 126-127)

SEVGİ REHBERİ

Allah Resulü (sav) buyurdu ki:

"Çocuklarınızı şu üç husussta terbiye ediniz:

• Peygamberinizin sevgisi,

• Peygamberinizin aile halkının (Ehli Beyt) sevgisi

• Kuran okuma sevgisi."

(Aclunî, Keşfu'l-Hafa, I, s. 74)

"EY ÂDEMOĞLU!.."

Hz. Ebu Derda (ra) naklediyor:

Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:

Aziz ve Celil olan Allah buyurur:

"Ey Âdemoğlu! Ancak Bana kul olup, Bana ibadet ettiğin, her şeyi Benden umduğun ve Bana, hiçbir şeyi ortak koşmadığın müddetçe, sende olan şeyi affederim. Eğer sen, yer ve gök dolusu hata ve günahla Beni karşılaşan da, Ben seni onların dolusu mağfiretle karşılarım ve seni affederim. Günahının çok oluşuna ehemmiyet vermem."

(Tirmizî, İman, 18)

ORUÇLUYA İFTAR

Hz. Ebû Hureyre'den (ra):

Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kim ölmüş bir kişinin namına hac yaparsa, onun sevabı gibi sevap alır; kim de oruçluya iftar verirse, onun sevabı gibi sevap alır. Kim bir hayra çağırırsa, o hayrı yapan gibi sevap alır."

(Buhari, Hac, 1)

YARDIM İÇİN KOŞTURANA...

Hz. Peygamber buyurdu ki:

"Dul bir kadının veya fakirlerin işleri için koşturan kimse, Allah yolunda cihad eden veya geceyi namazla ve gündüzü oruçla geçiren kimse gibidir."

(Buharî, Nafaka, 1)

GÜNAHINA ÜZÜLEN...

Hz. Ebû Hureyre (ra) naklediyor:

Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:

"Kul bir günah yapar, sonra bunu hatırladıkça üzülür. Onun bu üzüntüsü üzerine Allah, namaz ve oruç gibi ona kefaret olacak bir amel yapmadan kendisini mağfiret eder."

(Gümüşhanevî, Ramuzu'l-Ehadis, s. 103, h. no: 14)

GEÇİM DERDİNE SEVAP

Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:

"Helalinden çalışarak kendisine muhtaç olanların geçimini sağlayan bir Müslüman, gündüz oruç tutan, gece namaz kılan ve Allah yolunda cihad eden gibidir."

(Buharî, Nefekât, 1)

SÖYLEDİKLERİNİ YAPARSA KURTULDU

Talha bin Ubeydullah (ra) naklediyor:

Bir gün, Necid halkından saçı başı dağınık bir adam, Peygamber aleyhisselamın huzuruna geldi ve sordu:

"İslâm nedir?"

"Bir gün ve bir gece içinde kılınacak beş vakit namazdır" buyurdu Resulullah.

Adam:

"Beşten fazla bir şey yok mudur?" diye sordu. Peygamber aleyhisselam:

"Hayır, nafile kılmak arzu edersen başka, fakat farz olarak sadece beştir" dedi.

Sonra da kendisine, 'Ramazan Ayı orucunu' anlattı:

Adam:

"Bundan başka oruç var mıdır?" diye sordu.

Peygamber aleyhisselam:

"Nafile olarak tutmak istersen başka, fakat farz olarak yoktur" dedi.

Sonra da kendisine 'zekât'ı anlattı.

Adam bu sefer de:

"Söylediğin miktardan fazlası var mıdır?" diye sordu.

Peygamber aleyhisselam ise:

"Nafile olarak vermek arzu edersen başka, fakat farz olarak, anlattığım kadardır" dedi.

Adam son olarak:

"Allah'a yemin ederim ki, bundan ne fazla, ne de noksan yaparım" dedi ve gitti.

Peygamber aleyhisselam, onun ardından şöyle buyurdu:

"Doğru söylüyorsa, kurtuluşa erişti!"

(Buharî, İman, 34) ❖

Ruhun Özellikleri Nelerdir? İnsan Ölünce Ruhuna Ne Olur?

PROF. DR. ALAADDİN BAŞAR

"Ruh, zîhayat, zîşuur, nuranî vücud-u hâricî giydirilmiş, câmi', hakikattar, külliyet kesb etmeye müstaid bir kanun-u emrîdir."
(Bediüzzaman, Sözler)

Ruh denilince bütün hayat sahiplerinin ruhları anlaşılsa da biz açıklamalarımızda kendi ruhumuzu esas alacağız.

- Ruh "bir kanun-u emrîdir"; emir âleminden gelmiş bir kanundur: Âlemler hakkında "mülk ve melekût, dünya ve ahiret, gayb ve şehadet" şeklinde yapılan ikili sınıflandırmalardan biri de "emir ve halk" şeklindedir. Yani varlıkların kendileri halk âleminden, onların idare edildiği kanunlar ise emir âlemindendir.

Beden halk âleminden, ruh ise emir âlemindendir. Yani beden ruh ile idare edilmektedir. İnsan hangi tarafa gitmeye karar verse beden o yöne dönüyor, neyi tutmak istese eller o işi görüyor.

- Ruh zihayattır, hayat sahibidir: Bedenin hayatı ruhtaki bu hayattan gelmektedir. Nitekim, ruhun ayrılmasıyla beden de ölümü tadar.

- Ruh zîşuurdur; şuur sahibidir: Bir hayvanın rızkını bilmesi, yavrusunu tanıması, yuvasını bulması da birer şuur alametidir. Ancak onların şuurları çok sınırlıdır. İnsanın şuuru, kendini yani ne olduğunu bilmesiyle başlar, iç organlarını tanımasına, onların görevlerini bilmesine, havadan, sudan, güneşe, aya ve yıldızlara kadar çok şeyi tanıyıp bilmesine kadar uzanır. Bir hayvan, meselâ bir koyun ne kendinin koyun olduğunu bilir, ne otladığı çayırın hangi köye ait olduğunu bilir, ne yuttuğu gıdalarının mideye gittiğini bilir, ne de her nefes aldığında kanının temizlendiğini...

- Ruh "nuranîdir, vücud-u hâricî giydirilmiştir.": "Nuranî" denilince onun karşı şıkkı olan "cismanî" akla gelir. Ruh maddî bir cisim değildir, katı, kesif, şuursuz bir varlık da değildir.

Ruhun "nuranî bir vücud-u hâricîsi" vardır. Yani kendisinin müstakil bir varlığı vardır. Bir bedeni diğerinden ayıran ve göz ile görülen özellikler olduğu gibi, her bir ruhun da kendisini diğer ruhlardan ayıran ayrı bir şahsiyeti vardır. Kabir âleminde bu müstakil şahsiyetiyle diğer ruhlardan ayrılır. Ruhsuz kanunların hariçte vücutları yoktur. Meselâ, yerçekimi bir kanundur, ama hariçte vücudu yoktur. Kıyamet koptuğunda o da ortadan kaybolur. Keza, bahar da bir kanundur, o geldiğinde çiçekler açar, her taraf yeşillenir, ama bahar diye müstakil bir kanun yoktur. Güneşin cazibesi (çekimi) de öyledir.

- Ruh câmi'dir: Özellikle insan ruhu, taşıdığı istidadıyla câmi' bir mahiyete sahiptir. Bunu iki şekilde düşünebiliriz. Birisi, ilim, irade, kudret, görme, işitme, hafıza, hayal, sevgi, korku, şefkat, merhamet, gazap gibi birçok sıfatı ve şuunatı kendinde toplamasıdır. Diğeri de, başka hayvanların her birinin belli bir sahada iş görmelerine karşılık, insan ruhunun bu konuda çok büyük bir istidada sahip olması ve insanın çok farklı işler görebilmesi cihetidir.

Bu husus Mesnevî-i Nuriye'de şöyle ifade edilir: "İnsan, ...öyle bir fiilin mahsulüdür ki, istidadı, irade ettiği şeyi kendisine veriyor."

- Ruh, hakikattar'dır: "Hakikattar," kelimesi zıt manasıyla, bir hakikati olmayan nisbî ve itibarî emirleri hatıra getiriyor. Sağ kolumuzun da, sol kolumuzun da bir hakikati vardır, ama sağ ve sol diye bir mahluk yoktur. Bir tarafımıza sağ, diğerine sol demiş ve öyle itibar etmişiz, aksini de söyleyebilirdik. Aynı şekilde nisbî emirlerin de bir hakikati yoktur. İnsan bedeni koyunun bedenine göre büyük, deveninkine göre küçüktür. Ama "büyük" veya "küçük" diye bir mahluk yoktur. Ruh böyle hakikatsiz bir şey değildir.

Üstadımızın "Hakikî hakikat-ı eşya esmâ-i İlahiyedir." cümlesini hatırlayalım. Sağ-sol, büyük-küçük diye müstakil varlıklar olmadığı için onlarda hiçbir isim tecelli etmez. Ama insanda bütün esmâ tecelli etmektedir. Zira onun varlığı vehmî değildir, itibarî ve nisbî de değildir, hakikattardır.

- Ruh, "külliyet kesb etmeye müstaid"dir: Fert için cüz'i; nev' için küllî ifadesi kullanılır. İnsanın külliyet kesb etmesi konusunda üstadımızın şu ifadesini hatırlayalım: "Bir adamın kıymeti himmeti nispetindedir. Kimin himmeti milleti ise, o kimse tek başıyla küçük bir millettir." (Hutbe-i Şamiye)

Sadece kendini düşünen insanın himmeti "bir" ise, milletinin bütün fertlerinin dertleriyle dertlenen kişinin himmeti "milyonları" geçer.

- Ruhun bir kanun-u emrî olduğu çeşitli yönleriyle ifade edildikten sonra, ruhun baki olduğuna, nevilerdeki kanunların devamı delil olarak sunuluyor ve incir ağacı örnek verilerek şöyle buyuruluyor: "Bir incir ağacı ölse, dağılsa; onun ruhu hükmünde olan kanun-u teşekkülâtı, zerre gibi bir çekirdeğinde ölmeyerek bâki kalır."

Bir incir çekirdeğinde ağacının bütün özelliklerinin program olarak yazılmış olması bir kanundur. Bu kanun bütün incirlerde kendini gösterir. Ağaçlar ölür, yerine yenileri gelir, ama bu kanun o yeni ağaçlarda da aynen hükmünü icra eder. Keza, o çekirdeğin ağaç olması için geçirdiği bütün safhalar da ayrı bir kanundur. Bu kanun da hiç değişmeden, bozulmadan varlığını o ağacın bütün nesillerinde devam ettirir. Bu teşekkül kanunu hakkında şu tespite yer veriliyor: "Eğer o kanun-u emrî, vücud-u haricî giyse idi, o nevilerin birer ruhu olurdu."

İşte incir ağacının ruhu hükmünde olan bu teşekkül kanununun değişmemesi, bir nevi bekaya mazhar olması gösteriyor ki, haricî vücut giymiş, en kuvvetli, en câmi' kanun olan insan ruhu da baki kalacaktır.

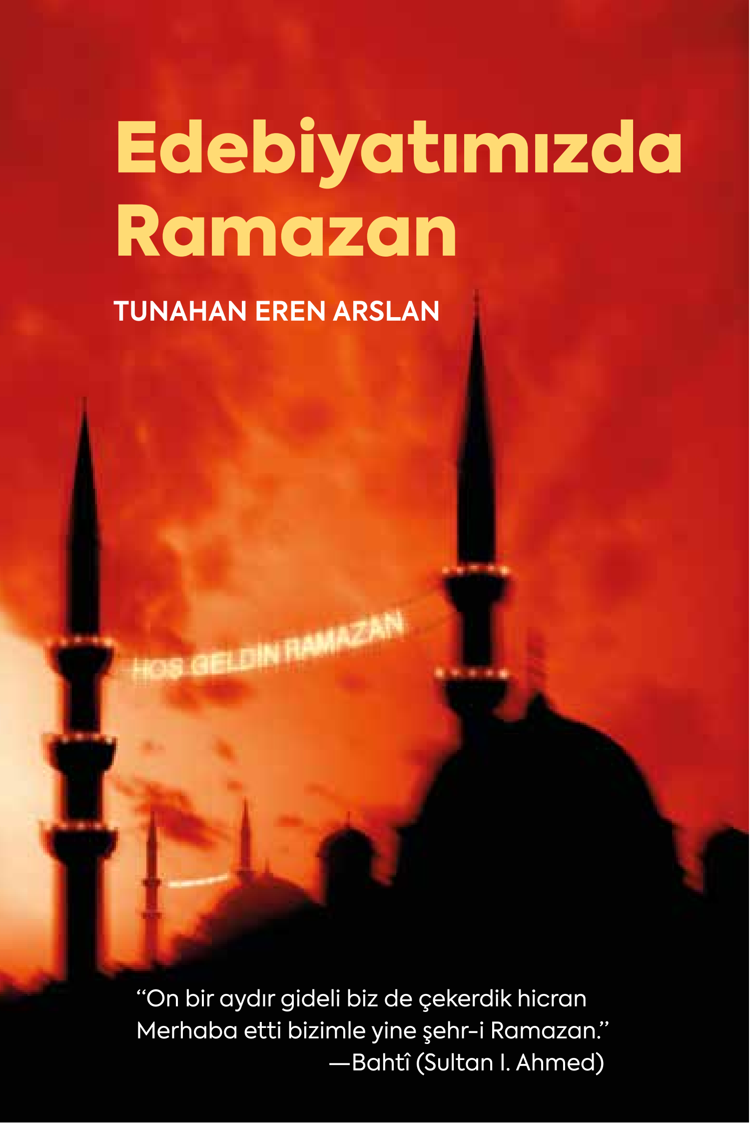
Konunun bir başka yönü:

"Gayet kat'î bir hads ile, belki müşahede ile sabittir ki, ceset ruhla kaimdir. Öyle ise, ruh onunla kaim değildir. Belki ruh binefsihî kaim ve hâkim olduğundan, ceset istediği gibi dağılıp toplansın, ruhun istiklâliyetine halel vermez."

Madde âleminden bir misal verecek olursak, dünya güneşin gezegenidir. O halde, güneş dünyanın gezegeni olamaz.

Bir başka misal: Ampuldeki ışık, elektrik ile kaimdir, yani onunla varlığını ayakta tutar ve aydınlatmaya devam eder. Elektrik gittiğinde o da söner, ışıksız kalır. Bundan kesin olarak bilinir ki, elektriğin varlığı ampule bağlı değildir. O, lambalardan tamamen bağımsız, müstakil bir ışık kaynağıdır.

Ruhun bedenden ayrılmasıyla ceset dağıldığına ve elementlere dönüştüğüne göre, ruh cesetle kaim değil demektir. Yani ruhun varlığı ve varlığının devamı bedene bağlı değildir. Öyle ise, ölüm hadisesiyle bedenden ayrılan ruh, kendi varlığını yine devam ettirir. ❖

Edebiyatımızda Ramazan

TUNAHAN EREN ARSLAN

"On bir aydır gideli biz de çekerdik hicran
Merhaba etti bizimle yine şehr-i Ramazan."
—Bahtî (Sultan I. Ahmed)

Ramazan, Arapça "şiddetli sıcak olmak, yakmak" anlamına gelen "ramaz" kökünden türeyen bir kelimedir. Terim anlamı ise "Arabî aylarda Recep ve Şaban'dan sonra gelen üçüncü mübarek ay ve devamı boyunca oruç tutulan dokuzuncu ay"dır.

İslam Dini, özellikle Türk kültür ve edebiyat hayatını derinden etkilemiş, edebî ürünlerin muhtevasında doğrudan belirleyici olmuştur. Hatta bu edebî birikimi sahiplenerek araştırma alanı edinen "Türk İslâm Edebiyatı", "Osmanlı Türkçesi ve Türk İslâm Edebiyatı", "İslâmî Türk Edebiyatı", "Dinî-Tasavvufî Halk Edebiyatı" isimleriyle bir bilim dalı olarak kurumlaşan akademik sahalar mevcuttur. Bu bağlamda Ramazan ayı da muhtevasında taşıdığı büyük maddî ve manevî zenginliği, inanç dünyamızdaki önemi, kültür ve gelenek anlamında uygulamaları ile zengin bir sermaye vücuda getirmiştir.

Osmanlı insanı saray odalarından semai kahvehanelerine, tekkelerden türbelere, medreselerden çarşılara kadar insanın olduğu her yerde şiirle hemhal olmuştur. Bu minvalde edebiyatımızda Ramazan-ı Şerif hakkında yazılan şiirler epey rağbet görmüştür.

Divan şiirinde, şairlerin padişahlara, vezirlere ve devrin ileri gelen kişilerine sunduğu ve kurulan iftar sofralarının, kandillerin, camilerin ihtişamının, teravih namazlarının, mahyaların ve Ramazan-ı Şerif'e has olan daha pek çok güzelliğin işlendiği kaside tarzındaki şiirlere *"Ramazaniye"* adı verilmiştir. Bu türün en çok örnek veren şairi, Enderunlu Fazıl'dır. Bahtî, Şeyh Üftade, Koca Ragıb Paşa, Nâzım Yahya Çelebi, Enderunlu Vasıf ve Sünbülzade Vehbi gibi isimler de bu türde eser telif etmiş olan diğer şairlerdendir.

Ramazaniye bir Osmanlı geleneğidir. Bir Osmanlı idrakidir. Ecdadımızın muhteşem irfanının ve kelimelere sirayet eden derin ufkunun bir tezahürüdür.

"Şehre geldi berekâtıyla mübârek Ramazân / Oldı şeh-bender-i kâlâ-yı sevâb u gufrân" (Enderunlu Fâzıl)

"Receb isminde o şehrî güzele kandîlim / Leyle-i kadr-i visâli bana pinhân oldı" (Enderunlu Fâzıl)

...

Osmanlı Sultanlarının İslâm Kültür ve Edebiyatını çok iyi bildiklerini ve hemen hemen hepsinin şair olduğunu görmekteyiz. Osmanlı Sultanları da diğer şairler gibi mahlas kullanmışlardır. Bahtî mahlasıyla şiirler yazan Sultan I. Ahmed de bir Ramazaniye kaleme alarak Ramazan-ı Şerif'i selamlamıştır:

"Merhabâ merhabâ meh-i Ramazân
Merhabâ halka rahmet-i Rahmân
Merhabâ verdi âleme ziynet
Merhabâ ey müzeyyen-i devrân
Gülşen-i mahfel içre medhin okur
Merhabâ deyü cümle hoş elhân
Rahmet oldu Muhammed ümmetine
Merhabâ ey refîk-i ehl-i cihân
Edeli Bahtî vasfını teşbih
Eyleyüpdür ana 'atâ Sübhan"

...

18. yüzyıl şairlerinden Nâzım Yahya Çelebi, bir beytinde Ramazan ayıyla birlikte dünyanın bambaşka bir ruhanî ve nuranî kimliğe büründüğünü söyler: *"Bir sütûn-ı nûrdur kim her minâre tâ seher / Şu'le-i kandîl-i berk-efşân ile rahşân olur."*

...

19. yüzyıldan günümüze seslenen Enderunlu Vâsıf da Kadir gecesinin kıymetini bilen biri olarak bu geceye erişenlere şu öğütte bulunur: *"Bil kadrini zîrâ ki bu şehrin şeb-i Kadri / Bîşek sebeb-i mağfiret-i âlemiyandı"*

...

Şeyh Üftâde'den bir örnekle yazımızı tamamlayalım:

Âşıklara eydin salâ
Oruç ayı geldi yine
Rahmet denizi cûş edip
Âlemlere doldu yine
Kur'an'da Allah övdüğü
Cümle nebîler sevdiği
Ümmete Allah verdiği
Oruç ayı geldi yine. ❖

Kader Öyküsü

Ahiret Pasaportuna İmza

MAHİR DUMAN

Yozgat'ın bir köyünde yaşayan Gazi Dede çok hastalanmış. Haline bakan herkes artık onun can çekişmekte olduğunu düşünüyormuş.

Gazi Dede'nin yakın dostu Hasan Dede onun hastalığını duyup hemen ziyaretine koşmuş.

Evine dönerken, köylüler Hasan Dede'ye, Gazi Dede'nin durumunu sormuşlar.

Hasan Dede, üzgün ama nükteli bir ifade ile demiş ki:

"Her şey tamam... Sadece pasaportuna bir imza kalmış."

Fakat ertesi gün, sürpriz bir durum yaşanmış. Gazi Dede sıhhat bulup ayaklanmış ve hatta cenaze namazına katılmış.

Meğer ahiret pasaportu için bir imza kalan Hasan Dede imiş.

Bu hep böyle değil midir; insanın zannettiği değil Allah'ın dediği olur. ❖

İyilik

PROF. DR. KEMAL SAYAR

Ancak iyilikle ruh sonsuzluğa kulaç atar. Ancak iyilikle ruhun ıstırabı diner. İnsan ancak iyilikle Yaradan'la arasındaki perdeleri kaldırır. İyilik dünyanın cennetidir. Dünyayı ve içinde yaşadığımız ülkeyi değiştirebilecek insanlar, iyiliğe inananlardır.

Sesinde çekingen bir tını. Aman fazla yükselip de dünyaya rahatsızlık vermeyeyim. Fazla görünür olmayayım da bir bakış benden incinmesin. Böyle hep kenardan, böyle hep sessiz ve iddiasız yaşayayım da dünyanın gürültüsü biraz dinsin. Bir azize gibi, bir modern zaman evliyası gibi. Parmak uçlarında dolaşarak. Sahi, böyle insanlar kaldı mıydı yeryüzünde?

Bir şiir kitabı getirmiş. bana, sevdiğim bir şairden. Kalplerimiz birbirine ısındığına göre, ruhun soğuk gecelerini anlatabilir artık. Ama ben ondan taşan iyilikle şaşkına dönmüş durumdayım. Bir gün diyor bir kedinin bir güvercini yakalayıp bir arabanın altına sürüklediğini gördüm, hemen atıldım ve kurtardım o güvercini. Kanadı zaten yaralı olduğu için kaçamamıştı. Kanayan boynu, kırık kanadıyla nasıl masum ve çaresizdi. Veterinere götürdüm hemen, sonra iki hafta evimde besledim; nihayet tamamen iyileşmişti ve onu gökyüzüne salıverdim.

Kanatlanan sadece güvercin olmasa gerek. İyilik de ruhu kanatlandırır. İyilikten bu kadar uzak kalmak hepimizi hasta ediyor. İnsanın, insanın kurdu olduğuna duyduğumuz inanç, dünyayı güvenilmez bir yer kılıyor. Dünya bir cehennem değil oysa, iyiliğin kanatları hiç beklemediğimiz zamanlarda ruhumuzu okşuyor, uçurum aşağı düşerken kolumuzdan tutuveriyor.

Çokları gibi ben de televizyon haberlerini izlerken dehşete düşüyorum. İnsanın en mülevves haliyle karşılaşıyoruz orada, ürküntü veren ve iyiliğe duyduğumuz inancı sarsan haberler, pek çoğumuzu yılgınlığa sürüklüyor. Ama mesela gazetelerin üçüncü sayfaları bir süre sadece iyilik haberleriyle bezense, haber bültenlerinin arasına insanın ümit ve iyilik hislerini besleyen gerçek olaylar serpiştirilse nasıl olurdu?

İyiliği duymaya hepimizin ihtiyacı var. İyilikle tanışmak bile bizi iyileştirir. Sadece insan olduğum için ötekinden mesul olduğum bilinci, başka türlü nasıl yaygınlaşabilir?

Bir umut televizyonu olsa da bize sadece insanların iyiliklerini anlatsa. İnsanın sadece kötülükten, kavga ye hırstan ibaret olmadığını, kimi ruhların ince dokunuşlarla dünyayı güzelleştirebildiğini bize söylese.

Kendi dilimizi de iyiliğe ayarlasak mesela, nasıl olurdu? Konuşurken vaktimizi başkalarının iyilik ve güzelliklerini anlatmaya ayırsak, başkalarının kötülüğünden dem vurmasak. St. Augustine'in söylediği gibi, "başkalarının günahları bizi aziz kılmaz." Ne ki pek çok insan başkalarının hata ve günahlarını anlatmakla rahatlar, sanır ki kendisi o hatalardan münezzehtir ve bu yüzden yerdiği kişiye göre daha iyi bir yerde durmaktadır.

Bakışlarını çirkinlik ve kötülüğü görmeye ayarlamış ruhların, hem kendileriyle hem de insanlıkla kavgalı, sorunlu kişilikler olduğunu sanıyorum.

Elbette kötülüğü gördüğümüz yerde düzeltmemiz, ona aktif bir biçimde karşı durmamız gerekir. Ama sürekli kötülükten bahsetmek de, alttan alta, onun karşısında çaresiz olduğumuzu, kötülüğe teslim olmaktan ve kötüleşmekten başka çaremiz olmadığını bize telkin eder.

Kötülük, insanın bu dünyanın tek ve ebedî hâkimi olduğu yanılsamasından kaynaklanıyor. Hayatın kırılganlık ve faniliğini bütün hücrelerinde hissedebilen birisi kötülüğe meyledemez. İyiler, insanı bu dünyada taçlandıran en güzel mücevherin iyilik olduğunu bilir. Ancak iyilikle ruh sonsuzluğa kulaç atar. Ancak iyilikle ruhun ıstırabı diner. İnsan ancak iyilikle Yaradan'la arasındaki perdeleri kaldırır. İyilik dünyanın cennetidir. Dünyayı ve içinde yaşadığımız ülkeyi değiştirebilecek insanlar, iyiliğe inananlardır. ❖

Neden Bayram Yaparız?

MUAMMER ERKUL

Bayramlar sevinç ve neşe günleridir...

Ramazan "gittiği" için değil; "günahlarımız af olup nimete kavuştuğumuz için" bayram yapıyoruz.

Bayram günleri; ana, baba, hoca, akraba, arkadaş ve komşu ziyaretleri yapılır. Akraba ve arkadaşları ziyaret de çok sevaptır.

Hadis-i şerîfte buyuruldu ki:

"Bayram sabahı Müslümanlar, namaz için camilerde toplanınca, Allahu Teâlâ, meleklere sorar:

-Ey meleklerim, işini yapıp ikmal edenin karşılığı nedir?

Melekler:

-Ücretini vermektir, deyince Allahu Teâlâ;

-Ey meleklerim! Şahit olun ki, ben âlemlerin Rabbi Allah'ım, oruç tutanları affettim! Buyurur..." ❤

Bayram Geliyor

"Yoldayım, oraya geliyorum... Hiç kimse beni beklemeden gitmesin..." diye bir not bırakmış, ikindi vakti, patron...

Yani şimdilerde atölyeye varmak üzere olmalı.

Gözler yollarda aslında, sabırsızlanıyorlar. Sabırsızlanıyorlar ama hiç birinden de çıt çıkmıyor...

Az sonra bir motor sesi duyuluyor kapının önünde.

İniyor arabasından, elinde kalın bir deste zarfla...

Gülen yüzüyle, kendisini bekleyenlere doğru hızlı hızlı yürüyerek;

Bayram geliyor!..

❤

Ben olsam ne yapardım onun yerinde, bilmiyorum...

Ama o, yolun sonuna doğru, çakılıp kalıyor bir müddet... Sonra da çığlık çığlığa o yöne koşmak yerine, eve dalıyor... Ve annesinin yanında, hatta onu rahatsız edercesine;

"Almış!.. Diyor, küçük kalbi çırpınarak...

Gördüm anne, elinde anne... Almış babam... Gördüüm!.."

Ardından, anne ile kız, beraberce, kapıya çıkıp bekliyorlar...

Elinde torbalarla, kendilerine doğru, sanki uçarcasına;

Bayram geliyor!..

❤

Günlerdir sayıklayıp durmakta Fadime anne;

"Ne zaman başladı bu tatiiil?.."

Her soruşunda birileri sabırla cevap veriyor ona;

En son ne zaman aradıklarını, saat kaçta hareket ettiklerini, hangi vasıtaya bindiklerini... Her şeyi, her şeyi soruyoor, soruyor...

Ki, nihayet görüyor işte:

Bahçe çitinin arkasından... Çığlık çığlığa... Yeni elbiseleri üzerinde olduğu halde... O ne; hatta biraz da boy atmış ve serpilmiş olarak...

"Ninee, nineee" diye bağırarak;

Bayram geliyor!..

❤

"Kapı açık" diye titriyor sesi...

Önce ürkek bir gıcırtı, ardından mütereddit güneş ışığı ve nihayet parmaklarının ucuna basan iki kişi giriyor odaya...

Selam veriyorlar.

Genç olan ailesinin selamlarını iletirken;

"Bunları size getirmemi söylediler," diyor. "Geçmiş olsun dediler. Kendileri de sonra uğrayacaklarmış..."

Bu odaya, bir büyük paket un, bir torba hurmayla iki küçük altın... Ayrıca bir miktar da para olarak, bu delikanlının avucunda;

Bayram geliyor!..

❤

Hemen ardından, bu hayır sahiplerine...

Bir insanın en derini neresi ise...

İşte şimdi "o en derin yerden" kopan bir duanın kanatlarına tutunmuş olarak;

Bayram geliyor!..

❤

Onların hallerini anlamak istemiyor sanki, pek çok kişi...

Ama onlar hep, hep, hep birilerinin yolunu gözlüyor.

Sonra, sessizce atılan adımlarıyla yaklaşanlar oluyor. Seviniyor bazıları, seviniyor diğerleri de...

Gelenler, servilerin altındaki ayrı ayrı noktalara dağılıyorlar. Çöküyorlar sonra yere... Ardından avuçlar açılıyor, dudaklar kıpırdıyor...

İşte bu duada ismi söylenenlere...

İşte şu an;

Bayram geliyor!.. ❤

Sadece İnsan...

EZGİ AKGÜL

Siz hiç “ben artık dikilmekten sıkıldım çıkıp bi dolaşacağım” diyen kavak ağacına denk geldiniz mi?

Ya da “ben artık bireysel emeklilik sistemine kayıt olmak istiyorum bu ne arkadaş geleceğe dair en ufak güvencemiz yok!” diyen kertenkele?

“Yüz yüz nereye kadar kumsalda güneşlenmek benim de hakkım!” diyen balık gördünüz mü?

“Bundan sonra fuşya ışık saçacağım hadi bakalım işinize gelirse!” diye atar yapan güneş?

Göremezsiniz, çünkü tüm canlılar fıtratları üzere yaşarlar ve buna itiraz etmeyi bile düşünmeden ölürler.

İnsan dışında...

İnsanın fıtratını zorlayabilmesi aslında ona verilmiş bir rahmettir. İnsan bu merak ve gayreti ile ilerleme kaydetmiştir çağlar boyunca. Yeni şeyler keşfetmiş, yeni yerler görmüştür çok merak ediyor ve çok soru soruyor diye.

...

Ancak bazen o kadar abartıyoruz ki sınırları zorlamayı, bundan bize bir şey olmaz zannediyoruz.

Dere yataklarına ev yapsak boğulmayız sanıyoruz. Fay hatlarına bina dikince ölmez, o hastalık hiç bize değmez zan ediyoruz. Birini kırsak o bizi affeder, biz her yaradan kesin kangren olmadan kurtulur, hep başkaları ölür, içimizin depremleri ile oluşan o fay hatlarına asla düşmeyiz sanıyoruz.

Boğulanlar üzerinde yapılan bir araştırmaya göre boğulanların büyük çoğunluğu çok iyi yüzme bilen insanlarmış. Kendilerine çok güvendikleri için denize açılır ve geri dönemezlermiş. Haberlerde “aslında çok iyi yüzücüydü nasıl oldu anlamadık” dedikleri bu tipler yani.

Çok iyi araba kullandığına inanan insanlar emniyet kemeri takmıyor, hız yapıyor, kurallara uymuyor sonunda kaza yapıyorlarmış. “Abi bana bir şey olmaz kaç yıllık sürücüyüm” diyenler de bunlar işte.

Sosyal hayatta da bu böyle değil midir? “Bu işi en iyi ben yaparım” diyenlerin iflas ettiğini, en mükemmel benim evliliğim diyenlerin boşandığını, en ahlaklı benim diyenlerin mutlaka hata yaptığını görmüyor muyuz?

Kendimize olan güveni boş fıtri olmayan temeller üzerine inşa edince, ilk sarsıntıda başımıza yıkılıyor kurduğumuz tüm saltanat.

Kendimizi “bir şey” zannetmek iyidir ama sınırını bilirsen.

Yoksa kendi sandalyemize kendimiz tekme atıyor celladı suçluyoruz, cinayetimizin katiliyken maktul süsü veriyoruz. ❖

Kısaca Yaz, Ben Anlarım

ÖMER SEVİNÇGÜL

Allah insanlara kitap indirmiş. ‘Kitap’tan daha önemli bir şey olsaydı onu indirirdi.

•••

Kitap, bazen sevenden sevilene sunulmuş bir gül, bazen de mazlumdan zalime atılmış bir gülledir.

•••

Kitap, ilim için, ilim de eylem içindir. İlimle amel, kuramla eylem yan yana olmalı, tıpkı bir kuşun iki kanadı gibi.

•••

Her insan bir kitap ve okunmayı bekliyor!

•••

Her hastaya aynı ilaç verilemeyeceği gibi her insana da aynı kitap listesi verilemez.

•••

Kâinat kitap ve her varlık bir ayettir, okumak isteyene.

•••

Bir toplumu avamileştirmenin en kısa ve etkili yolu, bireyleri kitaptan yoksun bırakmak, kitap okumaktan soğutmaktır. Kitaptan uzak birey, kendi aklıyla düşünemez, kendi iradesiyle karar veremez.

•••

İnsan başkasına yardım ederken aslında kendine yardım ediyor. ❖

Mutfakta Sıfır Atık

PROF. DR. FATİH SATIL

"Sıfır Atık", israfın önlenmesini, kaynakların daha verimli kullanılmasını, oluşan atık miktarının azaltılmasını ve atıkların geri dönüştürülmesini kapsayan atık önleme yaklaşımı olarak tanımlanan bir hedeftir. Sayın Emine Erdoğan'ın himayesinde 2017 yılında başlatılmış olan 'Sıfır Atık Projesi', 2022 yılı sonunda BM Genel Kurulu'nun gündemine kadar geldi ve Türkiye'nin iklim değişikliği ile mücadele ve sürdürülebilir kalkınma planları kapsamında sunduğu "sıfır atık" kararı BM Genel Kurulunda kabul edildi. Türkiye'nin başlatmış olduğu sıfır atık ideali böylece küresel boyuta ulaşmış oldu ve BM Genel Kurulundaki 105 ülkenin oyuyla 30 Mart Uluslararası Sıfır Atık Günü ilan edildi. BM ayrıca sıfır atık girişimlerini teşvik amacıyla gönüllü ve seçkin kişilerden oluşan bir danışma kurulu kuracağını da duyurdu.

BM İsrafı Raporladı

BM raporlarına göre Dünyada her yıl 900 milyon tondan fazla gıda çöpe atılıyor. Bu israfın %61'i de hane halkı düzeyinde gerçekleşiyor. Kaybın %26'sı gıda hizmetlerinde, %13'ü ise perakende aşamasında meydana geliyor. Türkiye ise kişi başına 93 kilogram, toplamda da 7,7 milyon tondan fazla gıda israfıyla üst sıralarda yer alıyor.

İsrafın boyutu bu kadar büyükken, dünyada 690 milyon insan da açlıkla karşı karşıya. İşin ilginç yanı 670 milyondan fazla insan da obezite ile mücadele ediyor.

Resmi raporlara göre 3 gıdadan 1'i çöpe gidiyor. Türkiye'de ise günlük 4,9 milyon somun ekmek israf edildiği biliniyor. En çok kayıp ise meyve sebzede yaşanıyor. Üretilenin yaklaşık %50'si israfla kaybediliyor. Yılda 19 milyon ton gıda çöpe atılıyor.

İsrafa Karşı Küçük Adımlar Hem Aile Bütçemizi Hem De Doğayı Korur

Atıkları tamamen sıfırlamak mümkün olmayabilir ancak biraz gayretle hayatımızın her alanında uygulanabilir. Bu noktada bireysel çabalar adeta bir çığ gibi büyüyerek öngörülenden çok daha büyük bir etki oluşturabilir. Sıfır atık, temel olarak çöpe gönderdiğimiz atık miktarını minimum seviyeye çekmek demektir. Yaşam şekli haline getirebileceğiniz bazı etkili yöntemler sayesinde mutfaktaki atığı azaltabiliriz. Bu küçük adımlar hem aile bütçemizi hem de doğayı korur.

Peki, sıfır atık evde nasıl uygulayabiliriz? Gıda atıklarını nasıl değerlendirebiliriz?

İşte size 6 öneri:

1) İhtiyacımızdan Fazlasını Almayalım: Sıfır atık felsefesinin en önemli amaçlarından biri israfın önüne geçmektir.

2) Tek Kullanımlık Ürünleri Sınırlandıralım: Kürdan, pipet, plastik tabak-kaşık-çatal gibi ürünleri kullanmamaya özen gösterelim. Tek kullanımlık pet şişeler yerine cam şişe veya matara tercih edebiliriz. Havlu kâğıt yerine ise devamlı olarak kullanabileceğiniz kurulama bezi, mutfak bezi vb. ürünler tercih edilebilir. Alışverişlerde bez çanta ile alışverişi alışkanlık haline getirmeliyiz.

3) Bayat Ekmeklerden Farklı Lezzetler Üretebiliriz: Ülkemizde her gün yaklaşık 5 milyon ekmek maalesef çöpe atılıyor. Eğer evde bayatlayan veya kuruyan ekmekler varsa, bunları çöpe atmak yerine farklı lezzetlere dönüştürebiliriz.

4) Yeşillikleri Solmadan Değerlendirin: Yeşilliklerin ömürleri kısadır. Bu sebeple alındıktan sonra birkaç gün içerisinde tüketilmelidir. Pazar poşetleri yeşillik saklama için ideal bir yol değildir, bunun yerine yeşilliklerin üzerindeki suyu kuruttuktan sonra kağıt havluya sararak bozulmalarını geciktirebiliriz.

5) Yeşilliklerin Sap ve Köklerini Çöpe Atmayalım: Öncelikle şunu bilmeliyiz ki; yeşilliklerin sapları çöp değildir. Ayırdığınız bu sapları, elma, limon ve salatalıkla birlikte katı meyve sıkacağından geçirerek sağlıklı bir sebze suyu elde edebiliriz.

6) Organik Atıkları Kompost Yapabiliriz: Doğadan geleni doğaya döndürmektir. Bu amaçla mutfaklardaki yiyecek atıkları kompost için oldukça uygundur. Kompost uygulaması toprağa mineral kazandırmak için en iyi yollardan biridir. Bu amaçla sebze ve meyve atıkları balkonda, uygun bir kompost kabında bir miktar toprakla birlikte çürütüldükten sonra toprağa gömülebilir.

Eğer insanoğlu, bu israflı, iktisatsız, zulümlü, adaletsiz ve kirli yaşam tarzını değiştirmezse dünyayı kendisi ve diğer canlılar için cehenneme çevirecek.

Yaşarken insan odaklı değil, DÜNYA ODAKLI yaşamalıyız. O nedenle herkesin neyi ne kadar tükettiğine dikkat etmesi ya da günlük yaşamında kullanılan araç ve gereçlerin, doğanın hangi parçasının sökülüp çıkarılarak elde edildiğini düşünmesi gerekiyor. Bunun için; AZ TÜKETİP, YENİDEN KULLANIMA ve GERİ DÖNÜŞÜME önem vermeliyiz.

Unutmayalım ki, Atıklar Çöp Değil Gelecektir. ❖

Deprem Bilimi

NİHAL BALCI

Müthiş celal tecellileri yaşadık... Yer altında kocaman kaya parçaları çarpıştı. Yerler yarıldı, dağlar parçalandı. Yükseklerdeki koca taşlar sağır halleri ile Allah'ın emrine kulak verip yerlere indiler. Bir kısmı zirvedeki yerini mütevazilikleri ile bıraktıktan sonra, içleri parçalanıp toprağa dönüştü. Nice rızka kaynak olmak için tohuma, sayısız güzelliğe başlangıç olmak için ağaca ve çiçeğe can olmaya namzet oldular. Kimi küçülüp evlerde, bahçelerde kullanılıp insanlara faydalı olacağı günü beklemeye koyuldu. Bazısı dere ve nehirlerde suyun düzenli çıkışı ve akışına hizmetkârlığa soyundu.

En zor imtihanların en iyilere gelmesinden midir, yoksa insan olmak yönüyle yapılan hatalarının hepimizden daha az olup, ahirete kalmadan dünyada temizlenecek cinsten olmasından mıdır bilmem, deprem doğu illerimizi vurdu. Binlerce yeni şehit ve evliyamız oldu.

Depremi uzaktan haber alan bizlerin ise, fikirlerimizi, nefis ve enaniyetlerimizi, gurur ve kibrimizi bulundukları o zirvelerden alıp yere çarptı. Taşların un ufak olduğu gibi parçalandı yüreklerimiz. Koca taşların hal dili ile verdikleri ders sanki herkese etki etti. İnsanlar toprak gibi mütevazi ve faydalı olmaya çalıştı. Kendilerini unutup, hangi ülkeden, hangi kesimden olursa olsun nasıl yardım edebilirim telaşına düştü. Kimi malı kimi bedeni kimi duası ile çare olmak istedi.

Hesaplar döküldü ortaya... Hem şahsi hem sosyal anlamda neler, nasıl daha farklı olabilirdi, düşünüldü. Birçok kişinin aklına gelen önemli bir soru ise şu idi: Depremin olacağı tahmin edilebilir ve önlem alınabilir miydi?

...

2009 yılında L'Aquila adlı İtalyan şehri büyük bir deprem ile sarsıldığında 300 kişi hayatını kaybetti. Basında bu depremin diğerlerinden farklı ele alınmasının sebebi ise depremin ardından, 6 bilim adamı ve bir devlet görevlisinin mahkemeye verilip 6 yıl hapis cezası alması idi.[1] (Alttaki resim)

İddialara göre bilim adamları halka depremle ilgili hatalı ve eksik bilgi vererek ölümlerine sebep olmuşlardı. Kararın 2 yıl sonra temyiz mahkemesinden dönmesi[2] bilim camiasını rahatlattı. Kimse bir deprem tahmini için hapse gitmek istemiyordu.

L'Aquila depreminden bir görüntü.
@boston.com

DEPREM TAHMİN EDİLEBİLİR Mİ?

Depremlerin uzun bir dönem içerisinde büyük bir ihtimal ile olabileceği yerler tahmin edilebilir. Örneğin Vancouver ve Kaliforniya'nın merkezi arasında, son bin yılda, 9 veya daha şiddetli 20 deprem olduğu biliniyor. En sonuncusu 1700'de gerçekleşmiş. İleride tekrar olması bekleniyor, ama kesin ne zaman, hangi merkezde ve şiddette bilemiyoruz. İleride...

Bazı fay hatları diğerlerine göre daha iyi biliniyor ve çoğu tahminler de bu iyi bilinenlere göre yapılıyor. Belli bir alanda fay kırılması oldu ise, tekrar olacak depremin ölçeği ve zamanlaması fay hattının büyüklüğüne, kayaların sertliğine, birikmiş enerjiye bağlı olarak tahmin edilmeye çalışılıyor. Fakat enerji ne zamana kadar birikmeye devam edecek, açığa çıktığında ufak şoklarla mı yoksa büyük bir depremle mi olacak, ilk nereden kopacak, binlerce ihtimal var.

Kaliforniya'daki San Andres fay hattı, hakkında daha fazla bilgi olan bir fay hattı. Bu hat üzerinde, son yüzyılda, düzenli aralıklarla, 6 ölçekli depremler meydana gelince, diğer bilgilerle beraber değerlendirilerek Amerika Jeoloji Kurumu tarafından 1980'lerde "Parkfield Kaliforniya'da 1988 ve 1992 arasında, 6 şiddetinde bir deprem olabilir." şeklinde bir tahmin yapılır. Deprem gerçekleşir. Fakat beklenen tarih aralığında değil, 2004'te. En iyi tahminler için bile geniş bir zaman aralığı verildiği için, şehri boşaltma gibi bir önlem alınamıyor. Bu nedenle tedbirlerin çoğu jeologlardan çok mimar ve mühendislere bakıyor. (Sağdaki resim)

DEPREM SİNYALLERİ

Artan radon seviyesi, olması yakın bir depremin bir belirtisi kabul ediliyor. Kokusuz ve renksiz, radyoaktif bir gaz olan radon, uranyumun yıkımı ile meydana gelip, yer altı boşluklarda birikiyor ve kara parçalarının yer altında hareketi ile yüzeye yükseliyor veya yer altı sularına karışıyor.[3-4-5]

KONUŞAN TAŞLAR

Başka bir belirti ise fay hatları boyunca oluşan elektromagnetik alan. Silikon Vadisinde bir şirket olan QuakeFinder yer altındaki magnetik alan ve yüklü partikülleri tespit etmeye çalışıyor. QuakeFinder yetkilileri kayaların "konuştuğunu", düşük frekanslı bir enerji ile titreşerek çığlıklar attıklarını, bu konuşmaların dinlenip, şifrenin çözülüp depremlerin doğru tahmininin yapılabileceğini düşünüyorlar. Sinyalleri dinlemek amacı ile hem yerde sensörler hem de uzayda uydular kullanılıyor. Veriler ile taşların dili çözülmeye çalışılıyor. Henüz başarısı kanıtlanmış değil. Beyaz Saray tarafından onaylansa, NASA'dan ve genel halktan destek alsa da Amerika Jeoloji Kurumu tarafından bilimsel bir çıkmaz sokak olarak görülüyor.

San Andres fay hattı
@Wikimedia

BİR DE HAYVANLARIN DEPREMİ TAHMİN ETMESİ VAR

Depremlerden önce hayvanların ilginç davranışlar sergilemesi ile ilgili hikayeleri mutlaka duymuş, belki de kendiniz şahit olmuşsunuzdur.

Örnekler milattan önce 373 yıllarına kadar gidiyor. Anlatıldığına göre, büyük bir depremle yerle bir olmadan 5 gün önce bütün hayvanlar bir Yunan şehri olan Helike'den kaçmışlar. İtalya, L'Aquila'dan 74 km uzakta, kara kurbağalarını inceleyen araştırmacılar, 2009'daki afetten yine 5 gün önce kurbağaların %96'sının üreme alanlarını terk ettiklerini gözlemlemişler. San Francisco'nun 1906 depreminden önce de atların panikle kaçtığı rivayet ediliyor.

2004'de Endonezya sahili açıklarında 9.1 ölçekli bir depremin tetiklediği tsunami 12 ülkede 225.000 insanın ölümüne neden olmuştu. 9 metreyi bulan dalgalar bir yere ulaşmadan önce, fillerin tepelere doğru koştuğu, flamingoların alçaklardaki yuvalarını terk ettikleri söyleniyor. Tayland'da bir sahilde ise yerliler, bufaloların kulaklarını dikip, denize doğru uzun uzun baktıklarına ve ardından panikle dağa doğru koşmaya başladıklarına, inek, keçi, kedi ve kuşların sahilden iç kısımlara doğru gittiklerine şahit olmuşlar. Hayatta kalanların çoğu bu hayvanlarla beraber veya hemen sonra onları takip edenler. Aynı şekilde 2010 yılında Sumatra'da denizde olan bir depremin ardından, yakın adalarda 500 kişinin ölümüne sebep olan tsunamiden önce hayvanların sanki önceden insanların sahip olmadığı bir bilgiye ulaşmışlar gibi hareket ettiklerine şahit olunmuş.

3 yıllık bir rehabilitasyondan sonra, sırtında bir izleme cihazı ile okyanusa salınan kaplumbağa Tilly, Pasifik adalarına gitmek için yola koyulur. 47 gün içinde 1.867 kilometre yol gider. Fakat birden her ne olduysa bir U dönüşü yapar ve geriye gelmeye baslar. Saatte 0,5 km ile yol alırken hızı 2,8'e km/s çıkar. 24 saat sonra ise Tonga'da bir volkan patlaması meydana gelir. (Yandaki resimler)

Kaplumbağa Tilly ve Tilly'nin rotasını nasıl değiştirdiğini gösteren harita.
@ABC

Bu hikayeler her ne kadar hepimizin ilgisini çekse de, dikkat ederseniz çoğunlukla depremler olup bittikten sonra anlatılıyor ve dolayısıyla bir uyarı mekanizması olarak kullanılamıyor. Bazen de o anki yaşanan acılar ile geriye bakıldığında olaylar her zaman çok objektif yorumlanamayabiliyor. "Telefon acı acı çaldı," dediğimiz gibi... Depremi tahmin edip, halkın önceden uyarılabilmesi için bilimsel bir metot geliştirilip, güvenilir, tekrarlandığında aynı sonuçları veren gözlem ve deneylerle uzun vadede incelenmesi gerek.

Japonya'da ineklerle yapılan bir deney işte böyle bir çalışma.[6-7] Bir yıl boyunca depremlerin sıkça olduğu bir bölgede bulunan bir çiftlikteki ineklerin süt verme miktarları kaydedilir. Analizlerin sonucunda, depremlerden önce süt üretiminin azaldığı görülür.

Depremlerin çokça olduğu kuzey İtalya'da, bir araştırma[8] için 6 inek, 5 koyun ve 2 köpek üzerine takılan sensörler ile takip edilerek depremlerden önce farklı bir tepki verip vermedikleri gözlemlenmeye çalışılır. Bu süre içerisinde resmi istatistikler bölgede 0,4 ölçekli küçük sallantılardan, 6,6'lik Norcia depremine kadar 18 bin zelzele olduğunu gösteriyor. Sonuçlar pek çok insanın tecrübelerini haklı çıkaracak şekilde: depremden 20 saat öncesinden başlayarak hayvanların davranışları değişiyor. Hayvanlar toplu olarak 45 dk boyunca normaline göre %50 daha hareketli ise araştırmacılar 4,0 veya daha büyük ölçekli bir depremin geldiği şeklinde tahminler yapmışlar ve 8 tane büyük depremin 7'si bu şekilde doğru çıkmış.

Hayvanlardan elde edilen veri neredeyse eş zamanlı olarak sürekli araştırmacılara iletiliyor. Kesin sonuçlar elde edilip, bu verilerin deprem için erken uyarı verilmesinde kullanılması için sayı olarak daha fazla hayvanın, farklı deprem kuşaklarında, daha uzun bir zaman içerisinde incelenmesi gerekiyor. ICARUS[9] bu amaçla geliştirilmiş bir global gözleme sistemi. Farklı cins hayvanlar üzerine takılan navigasyon cihazları önce Uluslararası Uzay İstasyonuna, daha sonra da araştırmacılara gönderiliyor. Büyük bir veri tabanı oluşturuluyor.

Sicilya'da Etna yanardağı çevresindeki keçiler ile yapılan başka bir çalışma ise keçilerin bir yanardağ patlamasından önceki hareketliliklerinin yanardağ patlamaları ile irtibatlı olduğuna işaret ediyor.[10]

HAYVANLARIN DEPREMİ NASIL HİSSETTİKLERİ İSE, BAZI TAHMİNLER OLSA DA, ÇOK ARAŞTIRILMIŞ BİR KONU DEĞİL

Yer altında kara parçalarının hareketi sonucu meydana gelen basınç ile bazı mineraller havaya çıkıyorlar. Bu elementlerin iyonlaşması hayvanlar tarafından tüyleri sayesinde algılanabileceği veya kuartz kristallerinden çıkan gazların kokusunu hissediyor olabilecekleri düşünülüyor.

2015'te Peru'da yayınlanan bir makale ise 7 büyüklüğündeki Contamana depreminden önce Yanachaga Milli Parkındaki hayvanlar ile ilgili. Uzun bir süre boyunca parkta kameralarla takip edilen canlılar depreme 23 gün kala ortadan kaybolmaya başlarlar. Sondan 8. günde kaybolmalar çok artar. Son günlerde parkta hayvanlara dair hiçbir hareketlilik tespit edilemez.[11]

Makalenin başyazarı, depremden iki hafta öncesinden başlayarak atmosferde 2-4 dakikada bir meydana gelen elektrik yüklerindeki değişimin hayvanlardaki bu davranışa sebep olabileceğini düşünüyor. Elektrik yüklerindeki dalgalanmanın en yüksek olduğu dönem ise depremden 8 gün önce, yani hayvanların en çok azaldığı dönemde tespit edilmiş.

Depremlerden önce yer altında meydana gelen aşırı basınç, pozitif yüklü parçacıkların oluşmasında rol oynuyor. Parçacıklar yer kabuğundan yukarı doğru hareket edip havaya çıkarken, elektromanyetik sinyaller oluşmasına neden oluyorlar. Yüksek oksidasyon kabiliyeti verilmiş bu parçacıklar, havadaki molekülleri de iyonlaştırıyorlar. Eğer suya karışırlarsa, bir yükseltgenme reaksiyonu ile hidrojen peroksit oluşumuna neden oluyorlar ve sudaki canlılara etki ediyorlar. Bu tür reaksiyonlar deprem olacak yerlerde, olmadan önce, gözlemlenen bazı değişiklikler. Havadaki pozitif yüklü iyonlar hem insanlarda hem de hayvanlarda stres hormonlarını etkiliyor ve hayvanlarda tuhaf davranışlara neden olabiliyor. Elektromanyetik alan ise hücre boyutunda önemli biyokimyasal reaksiyonların seyrini değiştirebilecek nitelikte. Ayrıca hayvan bedenlerinde demir de olduğu için manyetizma ve elektrik alanlara hassas hale gelmiş oluyorlar.[12-13-14-15-16]

Yerin altında radondan başka, ozon, CO2, H2, N2, He, Ar, CO, CH4 gibi başka gazlar da oluşuyor. 2001'de Hindistan Gujarat'daki 7,7'lik depremden günler öncesinde, depremin merkezi etrafında 100 km^2'lik bir alanda CO miktarının arttığı uydular ile tespit edilmiş.[17]

İşte şehadet âlemine düşmüş olan bu ve benzeri işaretler bazı duyuları Allah tarafından kuvvetlendirilmiş hayvanlarca algılanabiliyor olması akla uzak görünmüyor. Hatta çekirdekler halinde, insanda da benzeri kabiliyetlerin olması ve geliştirilmesi imkânsız değil. Hassas insanlar da deprem öncesi huzursuz olabiliyorlar. Fakat "Sanırım Radon seviyesi yükseldi," demiyorlar da "İçim sıkılıyor," diyorlar.

ÇİNLİLER NANNİNG'DEKİ DEPREM BÜROLARINDA DAHA İLGİNÇ BİR ALARM SİSTEMİ GELİŞTİRMİŞLER[18]

Çin'in güneyinde kış günleri popüler bir yiyecek olan yılanlar, özel çiftliklerde deprem takip ve tedbiri için kameralarla takip ediliyorlar. Çevre değişikliklerine son derece duyarlı yaratılmış bu canlılar bir deprem olacağında,

Resim 5: Jiang Weisong, Nanning, Deprem Bürosu başkanı
@ BBC Horizon

kışın ortası olsa bile öyle süratle yuvalarından kaçıyorlar ki, bazen başlarını duvarlara vuruyorlar.

1975 yılında Çin, Haicheng'de bazı ön şokların tespiti ile birlikte hayvanların ve özellikle yılanların bu garip davranışlarına dayanarak şehir boşaltılır. Hemen peşine 7,3'luk bir deprem ile tüm şehir harap olur. Maalesef depremlerin çoğu böyle açık işaretler vererek gelmiyor. 1975'deki bu başarılı karara rağmen, bir yıl sonra yine Çin'de meydana gelen 7,6 büyüklüğündeki Tangshan depremi, resmi rakamlara göre 250 bin, resmi olmayan açıklamalara göre bundan 3 kat daha fazla kişinin ölümü ile sonuçlanmış.

Hayvan tepkileri ile deprem için erken haber alıp önlem alma konusunda herkes aynı fikirde değil. Pek çok kişi hayvan davranışları ile, başka erken uyarı sinyallerinin de değerlendirilerek büyük resme bakılması gerektiğini savunuyor. Büyük resim ise şu an net değil. Yüzdelik hesapları olarak veriliyor.

Bunlardan başka gel-git olaylarının, güneş fırtınalarının, gezegen ve yıldızların uzaydaki pozisyonlarının depremleri etkileme ihtimalleri üzerinde de duruluyor.[19-20-21]

DEPREMLER TESADÜFİ OLAYLAR DEĞİL

O kadar fazla iç içe faktör var ki, şu an tam olarak mekanizmalarını çözemiyoruz. Bir araştırma[22] büyük ve sığ depremlerin "Şeytan'ın Merdiveni" adlı matematiksel bir modeli takip ettiklerini açıklıyor. Model, tektonik basıncın periyodik olarak açığa çıkması esasına dayalı klasik modellerden farklı olarak, aktif olmayan uzun dönemlerden sonra dizi dizi ortaya çıktığını gösteriyor. Faaliyet olmayan zaman dilimleri eşit de değil. Bölgeye göre modeller değişebiliyor. Cantor fonksiyonu olarak da adlandırılan model sayesinde deprem tahminlerinin daha doğru yapılabileceği düşünülüyor. Bu fonksiyon beyin gibi çok karmaşık ve çok bağlantılı yapılar için kullanılıyor. Böyle yapılarda küçük değişiklikler tüm yapıyı her zaman etkilemezken büyük değişiklikler sisteme etki eder. İşte klasik deprem modelleri tek bir fay hattı üzerinden değerlendirme yaparken, bu model yapının tamamına bakıyor.

Cantor fonksiyonu matematiğe pek meraklı olmayan biri için anlaması oldukça zor bir fonksiyon. Cansız ve sağır taşların kollektif olarak çok zeka gerektiren matematiksel bir model üzerine hareket etmesi ise onların başıboş olmadığını, ilim sahibi bir el ile hareket ettirildiklerini gösteriyor.

AHZ-I MİSAK

Bu çalışmalar insanlara faydalı olma adına elbette ki devam edecektir. Fakat afetlere sadece maddi açıdan yaklaşmak gerçeğin de yarısını görebilmek demektir.

Allah, Tur Dağı üzerlerine doğru eğilmiş, yıkılacakmış gibi duran bir halde, İsrailoğullarından bir söz alır. Artık Hz. Musa'ya tabi olup Tevrat'ın hükümlerine uyacaklardır. Fakat dağı gördükleri, hem de söz verdikleri halde, yine yanlışa düşerler.[23]

Fakat aralarında Hz. Musa ve daha başka iyi insanlar olduğu için Allah onları topluca helak etmez. Bizim üzerimizde Tur dağı durmuyor da, altımızda fay hattı duruyor. Biz de iyi insanlar olalım, doğru olalım, yaptığımız her işi en iyi şekliyle yapmaya çalışalım, insanlara faydalı olacak şeyleri araştırıp bulalım, her şeyin dizgini elinde olan Rabbimize de, çok ama çok dua edelim. ❖

Not: Bu yazının ayrıntılı kaynaklarına web sitemizdeki sayfasından ulaşabilirsiniz.

Bir Hatıra

İşini İyi Yapan Rahmetle Anılır

ABDÜLKADİR ŞEN

Büyük bir deprem yaşadık. Geniş bir alanda yaşanan deprem her birimizi ayrı bir hüzne boğdu. Rabbimizden gelen bu imtihanda fert fert kendi payımıza düşen sorumluluklarımızı düşünmemiz gerekiyor.

Malum Sakaryalı olarak bundan 23 yıl önce bizler de böylesi bir deprem yaşamıştık...

Yaşanan depremlerin hemen ardından farklı konular gündeme gelir ve tartışmalar başlar. Bazı meslek grupları hakkında eleştiriler yapılır. Tartışılan meslek gruplarından biri de müteahhitlerdir; tartışmalar onların üzerinde yoğunlaşır.

Ben de size merhum bir müteahhitten bahsetmek istiyorum.

Yaşadığımız 1999 depreminin ardından evimizin bulunduğu sokakta bazı binalar yıkılmış ve can kayıpları yaşanmıştı. Vefat edenlere rahmet diliyorum. Elhamdülillah bizim evimiz sağlam ve hasarsız evler arasındaydı. Evimizin karşısındaki cadde üzerinde 1977 yılında yapılmış 5 katlı bloklarda hiçbir çizik ve çatlama yaşanmamıştı. Herhangi bir can ve mal kaybının olmadığı bu binalar oldukça dikkat çekici bir şekilde ayakta duruyordu. Bu inşaatların yapıldığı tarihleri bendeniz çok iyi hatırlıyorum. Ankaralı bir müteahhit bu inşaatları yapmıştı.

Depremin üçüncü günü sabah saatlerinde yakılan ateşin sönmek üzere olan közlerinin etrafında komşularla otururken bir araç yanımıza gelerek park etti. Arabadan inen iki arkadaş bizlere selam verince yanımıza davet ettik. Kısa bir geçmiş olsun faslının ardından nereden geldiklerini sorduk. İçlerinden büyük olanı (yaşının 50'ye yakın olduğunu tahmin ediyorum) kendilerini tanıttıktan sonra, "Şu karşısında oturduğunuz 5 katlı binaları bizim babamız yapmıştı. Uzun zaman buraya geldi gitti. Bu binalara hep özen gösterdi. Kendisi bundan birkaç yıl önce vefat etti. Biz iki kardeşiz. İkimiz de müteahhitlik yapıyoruz. Buranın bir deprem bölgesi olması hasebiyle yaptığı binalar onun için çok önemliydi. Babamız bu inşaatı teslim ettikten sonra bizlere vasiyet etti. Bölgede bir deprem olması durumunda bu binaları bizim mutlaka gidip kontrol etmemizi söylemişti. Bizler de babamızın vasiyeti üzerine onun yaptırdığı binaları kontrol için geldik. Görüyoruz ki binalar sapasağlam, dimdik ayakta. İnsanlar babamızın arkasından onu dualarla anıyor. Çok şükür, bir müteahhit olarak yaptığı işler bizim yüzümüzü güldürdü. Deprem ve can kayıpları bizi üzse de onun yaptığı binaları ayakta görmek bizleri sevindirdi."

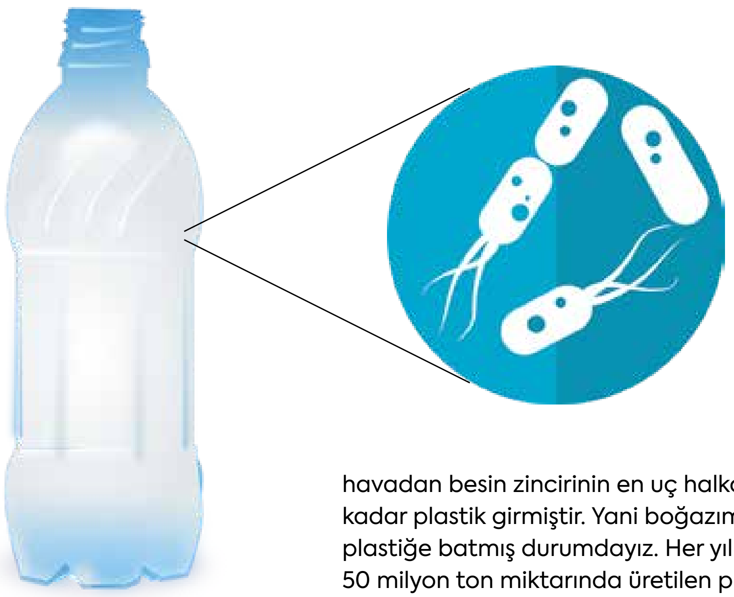
Elbette ki bu buruk bir sevinç ama işini doğru yapan bir insanın böyle afetler sonrası da sevinmeye hakkı yok mudur?

İşini doğru yapmasının yanında gelecek nesillere de böyle vasiyette bulunması, yaşanan afet sonrası yüreklere su serpen bir olay değil mi? İnsan işini güzel yaptı mı öldükten sonra da rahmetle anılıyor.

Bu vesileyle yüzyılın afetini yaşayan bölge halkına tekrar geçmiş olsun diyorum.❖

Plastik Yiyen Bakteriler Evrimin Eseri mi?

PROF. DR. İSMAİL KOCAÇALIŞKAN

Plastik 19. Yüzyılda keşfedilmiş ve zamanla çeşitli plastik türleri üretilmiştir. Hepsinin ortak özelliği ısıtılınca kolayca yumuşayıp kalıba sokulabilme ve soğuyunca sertleşerek istenen şekli alma özelliğidir. Bu yüzden mutfak malzemelerinden inşaat malzemelerine kadar sanayinin her alanında çok geniş bir kullanım alanı bulmuştur.

Ancak zamanla kullanım ömrünü dolduran plastiklerden ortaya çıkan atıklar çevrede birikerek kirliliğe yol açmıştır. Sentetik maddelerden üretildikleri için tabiatta parçalanmadan uzun yıllar kalabilmektedirler. Bu da çevre kirliliğinin bir diğer sıkıntılı boyutudur. Bilim insanları buna çözüm üretmekle meşguldürler.

...

Plastiği kullanmadığımız alan yok gibidir. Plastik malzemeler hayatımızı kolaylaştırmaktadır. Ancak madalyonun öbür tarafına baktığımızda ise durum hiç de iç açıcı değildir. Yeraltı sularından okyanuslara, soluduğumuz havadan besin zincirinin en uç halkasına kadar plastik girmiştir. Yani boğazımıza kadar plastiğe batmış durumdayız. Her yıl yaklaşık 50 milyon ton miktarında üretilen plastiğin ancak çok küçük bir kısmı geri dönüştürülebiliyor ve bu ise pahalı ve aşırı enerji harcatan teknolojilerle yapılıyor.

2016 yılında, Japonya'da bir araştırma ekibi tarafından bir plastik çöplüğünde plastik yiyen bakteri türü keşfedildi. "Ideonella sakaiensis" isimli bakteri, plastiği sindirebilen "PETaz ve MHETaz" isimli iki özel enzim sayesinde bu işi yapıyor. Bu bakteri plastiği bir çeşit besin olarak yani enerji kaynağı olarak kullanıyor.

Bu keşif, plastik kirliliğinden kurtulmada bir ümit olmuştur. Ancak bakterinin plastiği sindirmesi çok yavaş olduğundan henüz bu bakteriyi kullanarak bu işi başarmak şimdilik yeterli görünmüyor. Onun için bilim insanları bu alandaki çalışmalarını sürdürüyorlar. Laboratuvarda bu bakterinin daha hızlı plastik yiyen yeni varyantlarını elde etmeye çalışıyorlar. Yani bu işte görevli enzimleri birleştirerek bakterinin plastiği sindirme hızını artırma çalışmaları var. Bu çalışmalar başarılı olursa belki o zaman bakterileri kullanarak plastik kirliliğinden kurtulabiliriz.

...

Bu bakterinin keşfinden sonra evrim görüşünü benimseyenler hemen devreye girip olayı evrime bağlamaya çalıştılar. "Evrimin insanlığa kıyağı" şeklinde başlıklar atarak evrim propagandası yapıldı. Güya bu bakteri türü eskiden yokmuş da sonradan evrimleşerek ortaya çıkmış diyorlar. Eskiden olmadığına dair bir delil mi var? Yok.

Bunun açıklamasını şöyle yapabiliriz. Plastik yiyen bu bakteri türü, biz farkında olmasak da, eskiden beri tabiatta vardı. Ancak tabiatta plastik olmadığı için başka beslenme kaynaklarını kullanıyordu. Fakat bu bakterinin genlerinde plastiği parçalama ve sindirme özelliğine sahip enzimlerin genleri mevcuttu. Ancak bu genler inaktifti. Yani çalışmıyordu. Buna "gen represyonu (gen baskılanması)" denir. Ne zaman ki bu bakteri plastikle karşılaşıp temasa geçtiyse o zaman bu inaktif genler baskıdan kurtularak aktif hale geçti ve plastiği sindiren enzimler bakteride sentezlenmeye başlandı. Böylece bakteri, plastik yeme özelliği kazandı. Yoksa yeni bir bakteri türü meydana gelmedi. Biyolojide buna evrim değil "epigenetik" diyoruz. Kısaca, bir dış etkiyle temas sonucu baskı altındaki inaktif bazı genlerin aktifleşmesi diyebiliriz.

Henüz insanoğlu yeryüzünde yaratılmadan milyonlarca yıl önce gelecekte insanlığın petrole olan ihtiyacı için onu yerin altında depolayan Rabbimiz, bunun gibi, gelecekte plastiğin kullanılıp çevrede birikeceğini bilip onu yiyecek bakterinin genlerinde plastik yeme özelliğini kodlamıştır. Yakın geçmişe kadar plastik tabiatta bulunmadığı için bu genler inaktif halde kalmış, ancak bakteri plastikle karşılaşınca aktifleşerek plastik yeme özelliği kazanmıştır. Bakterideki bu özelliğin sonradan tezahürü evrim değildir. Çünkü yeni bir bakteri türü ortaya çıkmamıştır. Aynı bakteri türünün gizli kalan bir özelliği ortaya çıkmıştır o kadar.

Buradan bir evrim çıkarmaya çalışmak bir kandırmacadır. Konuyu bilmeyenleri yanıltmaktır. ❖

Bir Hatıra
Şehit Anne

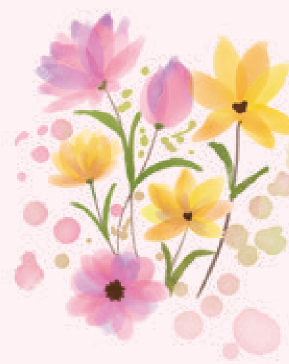
HAZIRLAYAN: YÜKSEL KARAHAN

Dünyada yaşanan hiçbir hadise boşuna ve anlamsız değildir. Okumasını bilene her gün, her olay birer kitaptır.

On ilimizi vuran depremde de pek çok ibretli olaylar yaşandı, yaşanıyor. Bunlardan birisi de normalde olmayacak şeylerin yaşanmasıyla, insanlara, sebeplerin üstünde bir iradeyi hatırlatmak hikmetini ders verir. Allah'ın irade ve kudreti her şeyden üstündür.

Evet yaşanan bir hadiseyi dinlediğimde bunları düşündüm:

Deprem sonrası kurtarma çalışmaları sürerken, bir kadın kurtarma ekiplerinin yanına yaklaşarak, kepçenin çalıştığı enkaz duvarının arkasında iki çocuğunun olduğunu ve duvar yıkılırsa zarar göreceklerini söylemiş.

Hemen kepçeyi durdurmuşlar ve duvarı yıkmadan delik açarak, birisi uyuyan iki çocuğa ulaşmışlar. Çocuklar çıkarılınca, evlatlarını teslim etmek için etrafta annelerini aramışlar...

Çocuklardan daha büyük olana, "Yerinizi anneniz söyledi, ama onu bulamıyoruz" dediklerinde çocuğun cevabı herkese tarifsiz duygular yaşatmış:

Çocuk demiş ki: "Annemiz dört yıl önce vefat etti." ❖

Ölüm mü, Doğum mu?

SELİM GÜNDÜZALP

Anne rahmini bırakıp, dünyaya doğarız; bir sınıfı geride bırakıp yeni bir sınıfa başlarız; bir okuldan ayrılıp yeni bir okula merhaba deriz; hastalıktan kurtulup sağlığa kavuşuruz; askerliği bitirip terhis oluruz...

Bir kitabın sayfalarında ilerler gibi, yaşadığımız her hâlin bir öncesi, sonrakine nazaran ölüm gibi görünürken aslında yeni bir hal, yeni bir sayfa ve doğum gibi oluyor. Bunların her biri adeta ölümün ardından yeni bir hayat, yeni bir başlangıç ve yeni bir doğuştur.

...

Olaylar biraz da bizim bakış açımıza göre anlam kazanıyor. Aynı şeye bakarak birbirine zıt hükümler bile verilebiliyor farklı bakıldığında... Birisi olumlu yönde bakıp yarısı su dolu bardak diyor; diğeri olumsuz açıdan bakıp yarısı boş bardak diyor. Aslında birisi suyu, diğeri ise boşluğu görüyor ve ona göre hüküm veriyor.

Bunun için öncelikle olumlu bakmayı, yapıcı düşünmeyi alışkanlık haline getirmek gerek. Çünkü insanın bakışı ve sözü git gide karakteri haline geliyor.

Olumlu baktıktan sonra, şer gibi görünen pek çok şeyin güzel yönlerini görebilir ve moral kazanabiliriz. Zaten Rabbimiz, bir şeyin göründüğü gibi olmayabileceğini bize bu ayetiyle hatırlatıyor:

"...Bir şeyden hoşlanmadığınız halde o sizin iyiliğinize olabilir. Bir şeyi de sevdiğiniz halde o sizin için kötü olabilir. Allah bilir, siz bilemezsiniz." (Bakara Suresi, 216)

İşte, iman bize her şeyin hak ve gerçek yüzünü gösterdiği için, imanın ferasetiyle bakanlar, hadiseler karşısında daha gerçekçi, daha metanetli, daha sakin ve huzurlu olabiliyorlar.

Kitaba bakıp yalnızca kelimeleri gören ile, kelimelerle birlikte onların anlamını da anlayan kimse bir olur mu? Kimisi sadece dünya olaylarını görür, kimisi ise o olayların anlamlarını da görür ve anlar... Her şeyin melekûtu elinde olan Allah'ın kelâmından ve Resulünden ders almak işte müminlere böyle bir avantaj sağlar. Yoksa kendi nefsimizle, acizliğimizle baş başa kalsaydık, dünyanın ve hadiselerin mahiyetini, gerçek anlamlarını, ahirete olan bağlamını anlayamazdık.

...

Örnek verelim... Kış mevsimi dünyadan ayrılığı hatırlattığı gibi, her bahar da haşrin bir örneği olarak bizlere yeniden yaratılacağımızın müjdesini verir:

"Allah'ın rahmetinin eserlerine bak! Yeryüzünü ölümünden sonra nasıl diriltiyor. Şüphe yok ki O, ölüleri de elbette diriltecektir. O, her şeye hakkıyla gücü yetendir." (Rum Suresi, 50)

Her geceden sonra bir sabah, her kıştan sonra da bir bahar geliyor. Hayatımız da güneşimiz gibi doğuyor, yükseliyor ve batıyor. Ama ertesi sabah tekrar doğmak üzere... Hayatımız da güneşimiz gibi, gurubunun ardından doğmak için haşrin sabahını bekliyor...

Tohum da toprağa gömülüyor, zahiren çürüyor fakat terütaze bir yaratılışla, yepyeni bir güzellikle yaratılıyor. Demek toprağa girmekle her şey bitmiyor, benzersiz ve yeni bir süreç başlıyor...

...

Dünyada çok şeyler öğreniyoruz ama asıl bilmemiz gereken, ticaret ve memuriyet için mühim vazifelerle bu imtihan diyarına gönderilmiş olduğumuzdur. Ticaretlerimizi yapıp, vazife ve hizmetlerimizi gördükten sonra, yine bizi gönderen Rabbimize, Mevlâmıza dönüyoruz. Bu ticarette bize nimet olarak verilen her şey sermayemizdir; malımız, bilgimiz, bedenimiz vb hepsi sermayemiz. İşte bu ayet müminlerin bu alış verişini bir müjde olarak bildiriyor:

"Allah, mü'minlerden, canlarını ve mallarını, karşılığında onlara Cenneti vermek üzere satın almıştır. Onlar Allah yolunda savaşırlar, öldürür ve öldürülürler. Bu Tevrat'ta, İncil'de ve Kur'ân'da Allah'ın hak olarak verdiği bir sözdür. Sözüne Allah'tan daha vefalı kim var? Onunla yapmış olduğunuz bu alışveriş size kutlu olsun. Asıl büyük bahtiyarlık işte budur." (Tevbe Suresi, 111)

Ümit Şimşek'in mealinde bu ayete yaptığı açıklama rahmetin yüceliğini ne güzel açıklıyor:

"Allah lütuf ve kereminin sınırsızlığını burada da gösteriyor. Onun verdiği mal ve can, zaten başlı başına birer nimettir ki, hiçbir kul bunların şükrünü tam olarak yerine getirmeye muvaffak olamaz. Allah, bu nimetleri kendi çizdiği sınırlar içinde kullananlara, bir de buna karşılık Cenneti vaad ediyor ve bunu da, sanki kul kendisine ait bir malı Allah'a satmış da hakkı olan fiyatı ondan almış gibi, rahmet ve kereminin kat kat iltifatları içine sararak kuluna sunuyor. Yaratan O, bağışlayan O, bağışladığını bir daha satın alan O, satın aldığı malı kulunun elinde bırakarak kullanımına sunan O, bu kullanım karşılığında Cennet gibi bir fiyat ödeyen yine O! Bakara Suresi 245. ayet ve Müzzemmil Suresi 20. ayette de bu alışverişi Yüce Allah, kulunun kendisine verdiği güzel bir borç olarak nitelemekte ve bu borcu katlayarak ödeyeceğini vaad buyurmaktadır."

Allah Resulünden öğrenmesek bunları nereden bilecektik, hayatımız heba olacaktı...

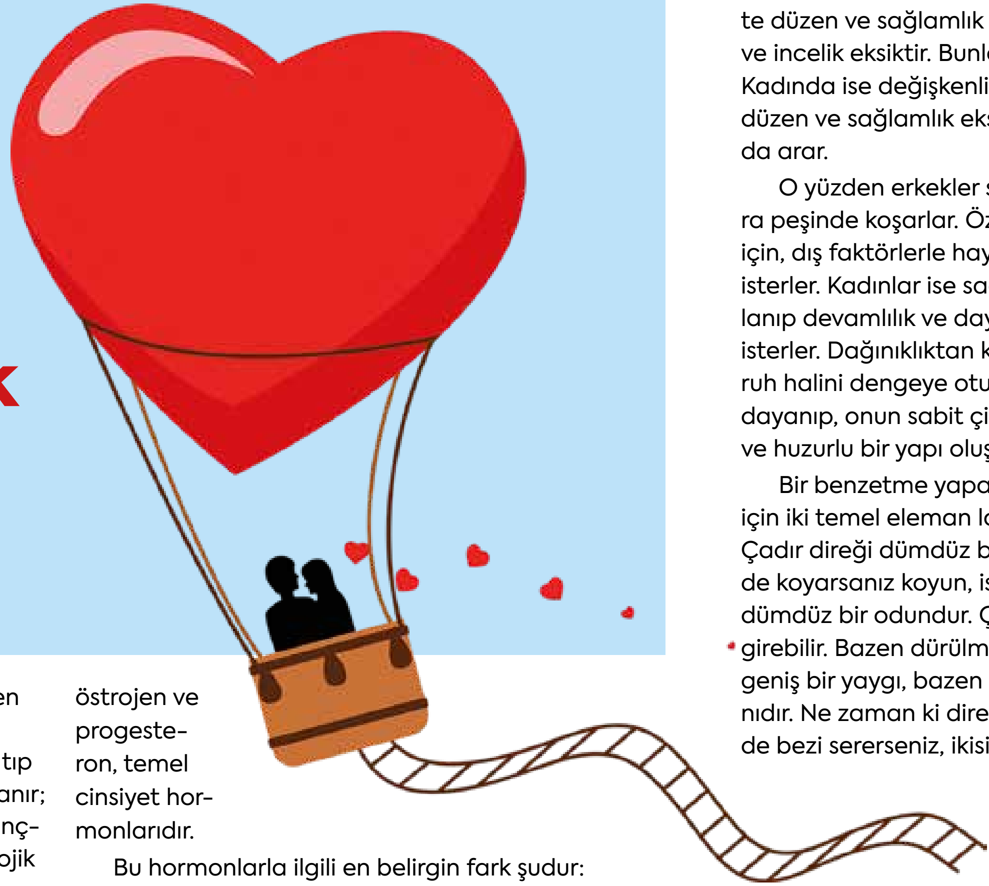
Gözlerimizi, kulaklarımızı açıp, bir de şu müjdeye bakalım: ***"...Cennet'e çağrılıyorsunuz. Öyle ise, kabir kapısına ağlayarak değil, gülerek giriniz."***

Yunus Emre'nin dirilerden daha diri şu sözüyle bitirelim:

"Ölümden ne korkarsın,
Korkma ebedî varsın!" ❖

Kadın-Erkek Farklılığı

MEHMET TÜZÜN
PSİKİYATRİST

Cinsler arasındaki fiziksel farklar, öteden beri tıp bilimi tarafından incelenmiş ve bu konuda yığınla eser yazılmıştır. Hatta bazı tıp dalları doğrudan kadın-erkek farkına dayanır; 'kadın hastalıkları ve doğum' gibi. Ama ilginçtir ki, cinsler arasındaki anatomik ve fizyolojik farklar üzerine ciltlerle kitap yazılmışken, psikolojik farklara dair, bırakın kitabı, bilimsel bir makale bulmak bile çok zordur. Bunun en önemli sebebi, 'kadın-erkek eşitliği'nin modern bilim çevrelerinde bir tabu olarak kabul edilmesidir. Ama herkes de bal gibi bilir ki, erkekler ve kadınlar arasında ruhsal olarak dağlar kadar farklar vardır. Ama ne hikmetse, bu farkları vurgulamak, stand-up şovlarında makbuldür de, bilimsel araştırmalarda yasak gibidir. İşte bu tabunun zıddına olarak, biz burada cinsler arasında var olan psikolojik farklara dair birkaç tespit yapacağız.

FARKLILIK SEBEPLERİ

Öncelikle, bilinen bir gerçektir ki, insanın 'ruhsal' durumunu etkileyen en önemli faktörler, biyolojik yapı ve hormonlardır. Bu konuda ise merkezde cinsiyet hormonları yer alır. Erkeklerde testosteron, kadınlarda ise östrojen ve progesteron, temel cinsiyet hormonlarıdır.

Bu hormonlarla ilgili en belirgin fark şudur: Baskın erkek cinsiyet hormonu bir tanedir ve hayli tekdüze biçimde salgılanır. Bunun sonucu ise, çok değişmeyen, sabit bir ruh halidir. Kadın cinsiyet hormonları ise hem birden fazladır, hem de sürekli değişen miktarlarda salgılanırlar. Biri inerken öbürü çıkar, ikisi birden çıkar, ikisi birden azalır vs. Sonuç, deniz gibi çalkantılı, her günü farklı olan bir duygu değişkenliğidir.

Bu yüzden erkekler, belli bir ruh halinde devam eden, kadınlar ise sürekli değişim gösteren bir yapıya sahiptirler. Yani kadında değişme ve uyum sağlama yeteneği vardır, erkekte ise değişmeme ve yolundan ayrılmama özelliği.

NE İSTERLER?

İşte buradan hareketle, iki cinsin temel ihtiyaçlarını kolayca anlayabiliriz: Erkekte düzen ve sağlamlık vardır, değişkenlik ve incelik eksiktir. Bunları başkasında arar. Kadında ise değişkenlik ve incelik vardır ama, düzen ve sağlamlık eksiktir. Bunları başkasında arar.

O yüzden erkekler sürekli yenilik ve macera peşinde koşarlar. Özde tekdüze oldukları için, dış faktörlerle hayatlarını renklendirmek isterler. Kadınlar ise sağlam bir figüre bağlanıp devamlılık ve dayanıklılık sağlamak isterler. Dağınıklıktan kurtulmak, çalkantılı ruh halini dengeye oturtmak için bir erkeğe dayanıp, onun sabit çizgisi etrafında tutarlı ve huzurlu bir yapı oluşturmayı arzu ederler.

Bir benzetme yapalım: Bilirsiniz, bir çadır için iki temel eleman lazımdır: Direk ve örtü. Çadır direği dümdüz bir odundur. Ne şekilde koyarsanız koyun, ister dikin, ister yatırın, dümdüz bir odundur. Çadır bezi ise her şekle girebilir. Bazen dürülmüş bir bohça, bazen geniş bir yaygı, bazen şekilsiz bir kumaş yığınıdır. Ne zaman ki direği yere diker, üstüne de bezi sererseniz, ikisi bir çadır oluşturur ve işe yarar hale gelirler. Direk, sap gibi ortada kalmaz, bez de işlevsel bir şekle girer ve dağınıklıktan kurtulur.

Bu örnekte direğin ve örtünün hangi cinsleri temsil ettiği gayet açık. Örneğin ayrıntılarını yorumlamayı ise size havale ediyorum.

KONUŞMA FARKI

İki cins arasında en bilinen farklardan birisi, konuşma potansiyelidir. Kadınlar günde ortalama 20 bin kelime ile konuşurlarken, erkeklerde bu rakam 7 bin civarındadır. Bunun bir sonucu olarak evliliklerde kadınların erkekleri suskun bulmaları, erkeklerin ise kadınların çok konuşmalarından şikayet etmeleri, yaygın bir durumdur.

Bazıları buna çözüm olarak "erkekler biraz çok konuşsun, kadınlar da biraz az konuşsun, dengeyi bulsunlar" derler ama bu, uygulanması imkansız, hatta çocukça bir öneridir. Faraza ortalama bir rakam olarak 13 bin kelimede buluşmayı hedeflediniz diyelim. Bunun olabilmesi için erkeğin konuşmasını tam iki katına çıkarması, kadının ise üçte ikiye indirmesi gerekir. Böyle bir şeyin mümkün olabileceğini düşünen var mı? Hem yaratılıştan gelen farkları yerinde kullanmak yerine değiştirmeye çalışmak, mantıklı mı?

"Peki bu fark nasıl yerinde kullanılabilir?" derseniz, bu soru pratikte cevabını bulmaktadır zaten. Zira kadınlar konuşma yeteneklerinin önemli bir kısmını arkadaşları ile diyalog (çevreden haberdar olma) ve çocukları ile konuşma (evde iletişimi sağlama) amacıyla kullanırlar. Artan konuşma potansiyelini de eşlerine durum bilgisi aktarmak ve onun beklentilerini öğrenmek konusunda harcarlar. Gayet güzel bir denge kurulmuş olur.

Zaten konuşma farkının sorun olduğu durumlar, çocuksuz veya toplumdan kopuk çiftlerdir genellikle. Bu durumların da pek önerilmeyeceği açık olduğuna göre, 'normal' bir ailede konuşma konusunda ciddi bir sorun çıkmayacağı bellidir.

DÜŞÜNMEK VE KONUŞMAK

Konuşmaya dair önemli bir farkı da burada kaydedelim: "Erkek düşünerek konuşur, kadın ise konuşarak düşünür." Yani erkek, okudukları ve tecrübeleri ışığında bir fikre varıp sonra da onu ifade eder. Kadın ise bir fikir oluşturmak, bir karara varmak için konuşur. İçindekileri açar, karşısındakinden yorum alır, o yorumu da yorumlar, yine karşıdan değerlendirme alır, böylece bir sonuca varır.

O yüzden kadınlar konuştukça fikirlerini değiştirebilirler. Erkeklerin ise konuşma-tartışma ile fikir değiştirdikleri pek görülmez. Yani eğer bir kadının fikirlerini değiştirmek istiyorsanız, onunla konuşun. Sözleriniz mutlaka etki edecektir. Bir erkeğin fikrini değiştirmek istiyorsanız da, ona kitap hediye edin, tartışmaya girmeyin.

GÖREV DAĞILIMI

Değineceğim bir konu da "Ailede kimin

sözü geçmeli?" sorusudur. Buna hızlı bir cevap için 'perde-gazete' örneği veririm.

Bir çift düşünün. Evlerine yeni yerleşiyorlar. Halledilecek birçok konu var ama, en basit ikisini ele alalım.

1: Evin perdeleri ne renk olacak?

2: Eve hangi gazete alınacak?

Hepimiz de biliyoruz ki, erkek eve hangi gazetenin alınacağına karar vermek ister, kadın ise perdelerin rengine. Hatta diğer şıkla hiç ilgilenmezler bile.

Gördüğünüz gibi Allah iki cinsin de ilgi alanlarını farklı yarattığı için, her birey kendi ilgi alanında karar verici olmak ister ve diğer sahadaki kararı eşine bırakır. Yani doğal bir iş bölümü vardır zaten. Ve görmüşsünüzdür, iyi işleyen bir evlilikte, çiftlerin ikisi de "eşlerini kendilerinin idare ettiğini" söylerler. Zira önemsedikleri ve karar sahibi olmak istedikleri konular tamamen farklıdır ve genellikle o konulara eşleri karışmaz bile.

İTAAT Mİ, SEVGİ Mİ?

Az önce "Ailede kimin sözü geçmeli?" sorusunu ele aldım ama, bu biraz erkek kafasıyla sorumuş bir soruydu, sonradan fark ettim. Ne demek istediğimi bir test önerisiyle açayım:

Çevrenizdeki erkek ve kadınlara sorun: "Hayatınızdaki kişilerin sizi sevmeleri mi daha önemli, sözünüzü dinlemeleri mi?"

Bu soruya hemen tüm erkeklerden "Beni sevmezlerse sevmesinler, çok umurumda değil. Sözümü dinleyip itaat etsinler, yeter." cevabını aldım. Hemen tüm bayanlar da "Sevsinler tabii. En önemlisi o." dediler.

Bu durumda erkeklere düşen, kadınlarına, onları sevdiklerini hissettirmek, kadınlara düşen de erkeklerinin isteklerini yerine getirmeye çalışmak oluyor.

KOCAM BENİ ANLAMIYOR

Önceki konunun hatırlattığı bir klişeye de değinelim bu arada.

Bayan hastalarımın çoğu "Kocam beni anlamıyor." diye şikayet eder.

Ben de bir karşı soru sorarım: "Peki siz kendinizi anlıyor musunuz?"

Cevap hep aynıdır: "Hayır. Ben de ne düşündüğümü, ne istediğimi bilemiyorum."

Son sorum: "Peki siz bile kendinizi anlamazken, kocanızın sizi anlamasını nasıl bekliyorsunuz?"

Benim tecrübelerimle vardığım nokta ise şudur ki, kadınların "anlaşılmak" gibi bir ihtiyaçları yoktur zaten. "Sevilmek ve desteklenmek" isterler sadece. Bu yoruma tüm bayan hastalarım katıldı bugüne dek.

AYNEN-AMA

Konu konuyu açarken "fikirlere katılma veya itiraz etme" farkına geldik. Hızla özetlersek, kadınlar "evet" demeye programlıdırlar, erkekler "hayır" demeye.

İsterseniz gözleyin. Bir sohbette karşısındaki kişinin söylediklerine, kadınların verdikleri cevap çoğu zaman "aynen" kelimesi ile başlar. Erkekler ise genellikle "ama" diye başlayıp tartışmaya kadar giderler. Yani kadınlar başkalarıyla uyumlu olmayı hedeflerken, erkekler çekişmeyi tercih ederler.

Burada bir espriyi hatırladım.

Şöyle bir söz vardır:

"Erkekler ikiye ayrılır..."

Sözün devamı da şudur:

"Ve maç yaparlar."

Erkeğin sürekli açık rekabet ve mücadele istemesini bu kadar güzel tarif eden espri azdır.

Yeri gelmişken, geçenlerde başımdan geçen bir olayı da aktarayım: Annem, ben ve yeğenim oturuyorduk.

Yeğenim bana sordu: "Dayı, sen hangi takımı tutuyorsun?"

"Hiçbirini." dedim.

Anneme sordu: "Anneanne, sen hangi takımı tutuyorsun?"

Annemin cevabı: "Hepsini."

Bu diyalog, erkeğin dışlayıcı, kadının kabullenici tavrına dair çok sevimli bir örnekti.

TEK EŞLİLİK-ÇOK EŞLİLİK

Geldik son ve en hassas konuya. Günümüz yaşam biçiminde tek eşlilik bir tabu olsa da, dinimizin çok eşliliğe izin veriyor olması, dinmodernizm tartışmalarına sebep olabiliyor. O yüzden birkaç cümle söylemek şart.

Önce bir araştırmayı paylaşmak isterim. Bir dönem meme kanseri vakalarında erkeklik hormonu kullanımı hayli yaygındı. İngiltere'de bu tarz bir tedavinin yapıldığı bir klinikte ilginç bir durum gözlenmiş. Meme kanseri sebebiyle erkeklik hormonu kullanan kadınlar, doktorlarına sıklıkla şöyle şikayetler aktarmışlar: "Bende garip bir durum gelişti. Bayağı çapkın oldum. Sürekli başka erkeklere bakıyorum artık."

Erkek okurların bunu garip bulmayacaklarını tahmin ediyorum. Zira şurası açık ki, erkeklik hormonu kişiyi, eldekiyle yetinmek yerine yeni heyecanlara yönelten bir etkiye sahiptir. Kadınlık hormonları ise huzur ve devamlılık arayışı verirler. Dolayısıyla kadınların tek eşli, erkeklerin ise çok eşli olmaya yatkın oldukları açıktır.

İsterseniz bir anket yapın. Soru şu: "Her gece başka biriyle beraber olmak ister misiniz?" Siz de tahmin edersiniz ki, erkeklerin çoğu gözleri parlayarak "Keşke. Nerdeee?" diyecektir. Kadınların ise tamamı "İğrenç! Ben 'şey' miyim?" diye tepki verecektir. Yani erkek için çok eşlilik, kadın içinse tek eşlilik temel bir yönelimdir. Bunu inkar etmenin anlamı yok.

Modern tek eşli toplumda erkeğin çok eşlilik yöneliminin nasıl kontrol edileceği ise, ayrı ve uzun bir konudur. Oraya girmiyoruz. Ancak en azından bu doğal yönelimi bilmek, ikili ilişkilerde ortaya çıkan çoğu sorunun altta yatan ana sebebini fark ettirir ve tabii ki fayda verir. En azından abartılı suçlamaları ve gereksiz vicdan azaplarını önler.

SONUÇ

Gördüğümüz gibi, iki cins çoğu konuda birbirine tamamen zıt, ama o sayede de birbirini tamamlar biçimde yaratılmıştır. Üstelik el, kol, göz, kulak, böbrek, yürek gibi temel yapı elemanları aynı olan iki insanı, birkaç hormon aracılığı ile böylesi zıt ama birbirini tamamlayan biçimlere getiren zatın sanatına hayran olmamak mümkün mü?

Ve cinsler arası farklılık konusunda hiç unutmamamız gereken ana tema şudur: Allah iki cinsi, birbirini tamamlasınlar diye, böyle farklı yaratmıştır. Ancak ve sadece, bu farklılığı kabul edip, doğru biçimde kullanmayı bilen kişiler, 'büyük resmi' görebilirler. Farklılıkları yok saymak veya eleştirmek, boşuna bir gayrettir. Marifet, bu iki zıt kutbu bir araya getirip, mükemmel bütüne ulaşmaktır. Zaten kadınların güzellik ve şefkat, erkeklerin de güç ve otorite özelliği bir araya gelmezse, insan Allah'ı bile hakkıyla tanıyamaz. O yüzden peygamberlerin hepsi erkektir ama, hemen hepsi evlenmiş ve eşleriyle birlikte mutlak gerçeği yaşamışlardır.

...

Not-1: Cinsler arası farklılığa dair, yazılacak daha çok şey var, biliyorum. Ama hepsini işleyelim desek, yazı bir kitap hacmine varır. O yüzden şimdilik bu kadarla yetiniyorum.

Not-2: Bu yazıyı esas olarak erkekler için yazdığımı da belirtmeliyim. Zira erkekler karmaşık ve dağınık görünen olayları genellemeler yardımıyla kavramayı severler. Bayanlar ise genellemelerden hiç hoşlanmazlar. "Herkes ayrı ve özeldir. Genellemeler anlamsız." derler çoğunlukla. Tabii genellemeler olmasa, bilim diye bir şey olmayacağını vurgulamakla beraber, doğru bakış açısının hem genellemeleri, hem de özel durumları hesaba katan bir yaklaşım olacağı da açıktır. ❖

Kin Seddi

GAMZE KOÇ

Güzel adlandırma diye bir kavram vardır Türkçe'de. Bu, sanki söyleyince dili zehirleyen, duyunca yüzümüzü ekşiten, düşününce gönle hüzün çökerten bazı sözcükleri, allayıp pullayıp güzelleştirme işidir. Bu hafta dersteyken de aynı böyle dedim çocuklara. Güzel adlandırma, sözcüklere makyaj yapmak demektir bir anlamda. Öyle gerçekten. Misal, sırf bu sebeple yılana uzun gelin, vereme ince hastalık denilmiş. Tabuta tahta at, cine iyi saatte olsunlar, kefene yakasız gömlek denilince güzel adlandırılma oluyor, diyerek örnekleri bir bir sıraladım. Ölüm içinse "emri hak vâki oldu", "ahret yolcusu", "ecel şerbetini içti", "günü/saati/vâdesi/vakti doldu", "ömrü vefa etmedi", "dâr-ı bekâya irtihal eyledi", "Hakk'ın rahmetine kavuştu", "adres değiştirdi", "dünyaya veda etti", "ebediyete göç etti", "can borcunu ödedi", "Hakk'a yürüdü", "emanetini teslim etti", eğer ölen bir yaşlıysa "evine yerleşti" ölen genç ise "evine gitti", "hayata gözlerinin yumdu", "ebedi âleme uğurlandı", "son yolculuğuna çıktı", "iki eli yanına geldi"... gibi birçok "güzel ad" bulunmuş dedim ve ekledim "Biliyor musunuz ölüm için bir de 'saklamak' ifadesi kullanılır Anadolu'da." Şaşırdılar, az rastlanan bir kullanım olduğu için hâliyle ben de açıkladım. Geleneksel kültürün daha canlı yaşandığı küçük yerleşim yerlerinde, herkes birbirini tanıyınca ölen kişi için de "falancayı da sakladık" denir. Yani merhum yok olup gitmedi, yolculuğu bitmedi, şimdi toprağın altında muhafazada. Biz göremiyoruz, bir sır çünkü. Hayatta kalan bizler için bu saklanış bir sır demektir.

"Saydığınız örneklerin içinde, ölümün bu kadar çok güzel adının olmasının bir sebebi var mı hocam?" diyen bir öğrencimin sorusunu yanıtlarken ne çok gerçekle yüzleştim.

Hayatın en acı gerçeği kabul edilen ölüm, soğuk ve tatsız olması sebebiyle günlük hayatta en az tercih edilen sohbet konusudur. Ölüm karşısında çok şey hissedilir ama az şey söylenir. Duygu patlamalarımızın imdadına atasözleri ve deyimler yetişir. Ölümün bu soğuk yüzü karşısında insanoğlu onu kendisinden ve çevresinden uzaklaştırmak için pek çok inanç ve pratik geliştirmiştir. Ölümü anmamak için şifreli ve örtmece sözler kullanmış, ölümden duyulan acıyı daha katlanılabilir hâle getirmeye çalışmak için değişik yollar aramıştır. İşte, bu yüzden ölüm kelimesini güzelleştirmek için uğraşanlar hep olmuş, herkes başka bir şey bulmuş, o yüzden bu kadar fazla tanımı yapılmış.

Bir ara "hangisi bize göre güzelse onu seçeriz" ya da "ölümlerden ölüm beğenmek" bu olsa gerek esprisini yapanlar bile oldu. Gülüştük, neyse ben devam ediyordum. Bu sefer bir diğer öğrencim "ölüm için, şehit oldu demek de bir güzel adlandırma olmaz mı hocam?" diye sordu. Orada bir nutkum tutuldu, yalan değil. Daha dün askerlerimizin helikopter kazasında şehit olma haberlerini almıştık. Hatta anaların acılı sesleri hâlâ zihnimde tazeyken bu soruya deminki kadar bir çırpıda cevap veremedim. Şehit kelimesinin anlamını ne kadar iyi biliyoruz diye düşündüm önce. Yakın zamanda denk gelen bir sokak röportajını hatırladım. Vatandaşlara şehit kimdir, kime denir diye soruluyor ama ne yazık ki sorunun cevabını bir kişi, tek bir kişi dahi hakkıyla veremiyordu.

Şehit kelimesini TDK, "kutsal bir ülkü ve inanç uğruna ölen kimse" diye tanımlıyor. İslam Ansiklopedisi'nin "Şehid" maddesindeki açıklamasına göreyse "Allah yolunda öldürülenlere ölüler demeyin. Zira onlar diridir fakat siz farkında değilsiniz." âyetinden hareketle "Allah yolunda yapılan bir savaşta gayrimüslimlerce öldürülen kişilere" hakikî şehit; canı, malı, namusu uğrunda yahut veba, kolera gibi bulaşıcı yaygın hastalıklar sebebiyle ölenlere ve şehit olmayı arzu edip de yatağında vefat edenlereyse ilgili hadisler gereği hükmî şehit denmektedir.

Ben de bu nedenle cevaben "değildir!" dedim "Şehit olmak ifadesi, bir güzel adlandırma örneği değildir!" Herkes sus pus olmuş, donup kalmıştı. O kimselerin hayatlarını yitirmelerine ölüm denmez ki güzel adlandırılmaya ihtiyaç duyulsun. Ama siz siz olun, ortada bunca açıklama varken kime şehit denilip denilmeyeceğini iyi bilin, dedim. Şehadet mertebesine öyle kolay ulaşılmıyor. Kimileri bir yerlerde, "kin seddine" koydukları tuğladan gençlere öldüklerinde şehit demeyi tercih ederken kimileriyse parası pulu var diye o şerefli makamı satın alabileceğini sanıyor. Hele ki filler tepişirken olan ezilen çiçeklere, olan o tohumu toprağa eken bahçıvanlara oluyor. ❖

Neşeli Öykü

Hangisi

HAZIRLAYAN: ASLINUR BAHAR

Avrupalı bir muhabir gezi sırasında Afrika'da köy hayatı konulu bir röportaj yapmak istemiş. Bir çiftçiye gitmiş ve konuşmaya başlamışlar:

Muhabir: Bu ineklerden ne kadar süt sağıyorsun?

Çiftçi: Hangisi, siyah olandan mı yoksa beyaz olandan mı?

Muhabir: Siyah olandan.

Çiftçi: Günde 2 litre.

Muhabir: Ya beyaz olan?

Çiftçi: Günde 2 litre.

Muhabir: Nerede uyuyorlar?

Çiftçi: Siyah olan mı, beyaz olan mı?

Muhabir: Siyah olan.

Çiftçi: Ahırda.

Muhabir: Ya Beyaz olan?

Çiftçi: Ahırda.

Muhabir: İnekleriniz sağlıklı görünüyor... Onları nasıl besliyorsunuz?

Çiftçi: Hangisini.. siyah olanı mı yoksa beyaz olanı mı?

Muhabir: Siyah olanı.

Çiftçi: Çim ile.

Muhabir: Ya beyaz olanı?

Çiftçi: Çim ile.

Muhabir: (Biraz da sinirlenerek) Ama bütün cevaplarınız aynıyken neden siyahın mı beyazın mı diye sorup duruyorsunuz?..

Çiftçi: Çünkü siyah olan benim.

Muhabir: Ya beyaz olanı kimin?

Çiftçi: O da benim. ❖

İnsan Gibi Yaşamak

AYTEN YADİGÂR

"İnsan gibi yaşayın."

Kırgız yazar Cengiz Aytmatov'un kaleme aldığı "Beyaz Gemi" adlı eserde anlatılan "Boynuzlu Maral Ana" efsanesine göre, düşman kabilelerden birinin tüm Buğu Boyu'nu öldürdüğü saldırıdan kurtulan bir kız bir erkek çocuğu himayesine alıp, uzun bir yolculuk sonrası kendilerine vatan edinecekleri topraklara getirdiğinde söylediği söz bu. Son derece sade ifade edilmiş üç kelimelik bir tavsiye cümlesi. Bir o kadar da düşünmeye sevk eden bir ifade... "İnsan nedir?", "İnsan gibi yaşamak nasıl bir şeydir?", "İnsan gibi yaşandığında veya yaşanmadığında nasıl bir tablo ortaya çıkar?" gibi...

İnsan... Merak eden, sorgulayan ve anlamak isteyen bir varlık.

Çünkü öleceğini bile bile yaşayan tek canlı... Yaşarken, başka bir ifadeyle hayatın en büyük hakikatine doğru adım adım yürürken, bir anlam arayışının tezahürü olarak soruyor: "Bunca koşturma, çaba, emek, yorgunluk ne için?"... Kendi bilgisi ve iradesini aşan bir takdir ile geldiği ve bir gün gideceği fani dünya hayatı, ondaki ebed iştiyakını tatmin etmiyor. Yine soruyor: *"Ben gideceğim. Benden geriye ne kalacak?"*

İnsan... Aynı zamanda anlaşılmak isteyen bir varlık.

Çünkü duyguları, düşünceleri, istekleri, hayalleri var... Kendini güvende hissetmek, değer görmek, önemsenmek, fark edilmek, sevilmek istiyor.

Anlamak ve anlaşılmanın yolu bilgilenmekten, o da okumaktan geçiyor.

İslam *"Yaratan Rabbin adıyla oku"* emriyle muhatabını okumaya davet etmekte. Kendini, diğer insanları, tabiatı ve olayları... Ki bir hikmet üzere yaratılmış olan varlığa, hayatın içinde olup bitenlere, uzak veya yakından şahit olduğu şeylere dair sorularına cevap bulsun... Kitab-ı Mübin rehberliğinde, âlemlere rahmet Peygamber Efendimiz'in (sav) örnekliğinde, düşünce, tefekkür ve akleden kalbine danışarak kurduğu bağlar ile bir anlam dünyası kursun... Her şeyin birbiri ile bağlantılı olduğu varlık içinde yapıp etmeleriyle sorumlu bir varlık olduğunu bilsin... Elleriyle yaptıklarının kendine döneceğini, bu fani âlemde ektiklerini ebedi hayatta biçeceğini hep hatırda tutsun... İnsan olarak yaratılmış madem, insan gibi yaşasın... Fıtratıyla kavga etmeden, varlığa hürmet ederek, insan onurunu gözeterek, hak ve adalet üzere, yüklendiği işin hakkını vererek, merhametle, hasbilikle... İnsanı insan eden değerleri kuşanarak kısaca...

Bu değerlerden yoksun olmak ise insanlıktan vazgeçmek demek bir anlamda... İnsan gibi yaşamayınca, insanlık mum ile aranır hale geliyor. Fıtratla kavgalı, varlığa hürmet etmeyen, insan onurunun ayaklar altında çiğnendiği, merhametsiz, adaletsiz, kıyasıya rekabet üzere, haz peşinde hızla yaşanan hayatlar, insanlığı önüne katıp sürükleyen bir sel adeta... Bu seli durduracak olan da insan gibi yaşayan insanların varlığı ve çabaları... İnsanlık adına insanlık yolunda sözlü ve fiili duaları...

"Asrın felaketi" olarak adlandırılan 6 Şubat'ta yaşadığımız iki büyük deprem, öncesi ve sonrasıyla *"insan gibi yaşayın"* cümlesi eşliğinde okunacak bir sayfa açtı önümüze. Yeryüzü sarsılmadan önce, insan ruhunda, aile başta olmak üzere bizi bir arada ve ayakta tutan kurumlarda, sosyal ilişkilerde gittikçe şiddetini artıran depremler yaşanmaktaydı zaten. Kahreden görüntüler üzerinden nice olumsuz, ruhu karartan, insandan yana umutları zayıflatan ve insanlık ölmüş dedirten haber sağanağı altındaydık. Korku, kaygı, sevgisizlik, güvensizlik, değersizlik... İnsanı çaresiz hissettiren her türlü duygu üzerinden gündem akıp gidiyordu. Buna bir de depremle doğrudan ilgi olarak tarım arazilerini betonlaştırma sorumsuzluğunu, az maliyetle çok kazanma hırsını, riskli bölgelere nüfus yığılmasına göz yumulmasını eklediğimizde deprem öncesi manzara daha netleşiyor. İşte bütün bunların üzerine oldu olanlar... Tarihte çok nadir görülen bir sarsıntı ile gecenin bir vakti uykudan uyandı insanlar. Kurtulanlar oldu, ahirete göçtü nicesi... Allah tekrarından korusun, göçenlere rahmet, kalanlara sabır, yaralılara şifa...

Bu büyük sarsıntı ve yıkım sonrasının herkes için bir uyanma, körü körüne koşturup giderken bir durup düşünme ve en önemlisi insan olduğumuzu ve insanlığı hatırlama vesilesi olduğunu da gördük. Devletimizin ilgili kurumlarının yanı sıra kardeşlik, diğerkâmlık, dayanışma ruhu ile tüm imkânlarını seferber edip bölgeye koşturanlar, umre parasını, kumbarada biriktirdiklerini paylaşanlar, bir yıkıntının önünde farklı milletlerden arama kurtarma ekiplerine dualarıyla destek olanlar, tanımadıkları bilmedikleri bir canın kurtulması için onlarca kişinin tek yürek olup çaba göstermesi, enkazdan çıkarılan her canlı için duyulan büyük sevinç ve kucaklaşmalar, evlerini depremzedelere açan yüce gönüllü insanlarımız... Hepsi ve daha nicesi insana olan umudu yeşerten ve insanlık ölmemiş dedirten anlar, sahneler... Bunu hissetmeye, görmeye ihtiyacımız vardı ancak çok üzüldüğümüz ve yıkıldığımız bir olayı yaşayarak hatırladık bu güzel hasletlerimizi maalesef.

Bu motivasyonla ve hatalardan ders alarak bundan sonrasının ülkemiz ve insanımız için daha iyi olmasını umuyoruz. Bu noktada "İnsan gibi yaşayın" tavsiyesine kulak verilebilir ve kendi medeniyet kodlarımız dâhilinde hayata yansımaları üzerine düşünülebilir vesselam. ❖

Deprem İzlenimleri

PROF. DR. SEFA SAYGILI

6 Şubat sabahı deprem haberiyle sarsıldık. İskenderun'da yaşayan kardeşimin telefonuyla uyandım. "Abi şiddetli bir deprem oldu, çok sallandık. Biz sağlıklıyız ancak şehrimizde çok bina yıkıldı. Vefat edenlerin sayısı çok fazla" dedi.

Gerçekten deprem 11 vilayeti ve 13,5 milyon nüfusun yaşadığı toprakları vurmuştu.

Depremden kısa bir süre sonra memleketime gittim ve görüntülerden şok oldum, etkilendim. Daha 1,5 sene önceye kadar annem ve babamın 30 yıl yaşadığı, sık ziyaretlerine gidip günlerce kaldığımız apartman çökmüştü ve içinden canlı çıkması mümkün değildi. Onlarca binanın bıraktığı devasa enkaz yığınına bakarken, "Acaba o bina neredeydi?" diye sordum kendime. Öylesine karışık bir yığın halinde duruyordu.

Baktım bina sakinlerinden bir çiftin mutluluk fotoğrafları, bir çocuğun oyuncağı enkazın içinden bizlere bakıyor. Etkilenmemek mümkün değildi.

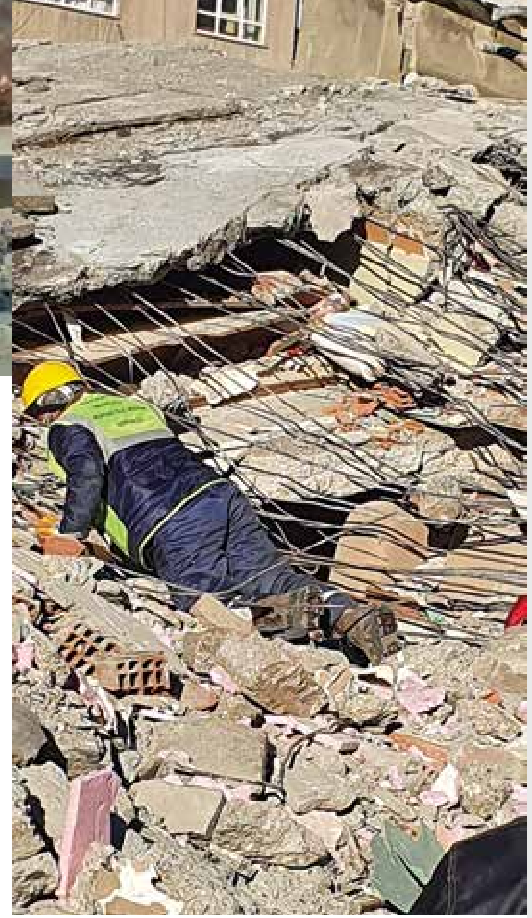
Sonra Antakya'ya geçtik. Rabbim o manzara neydi öyle? Neredeyse sağlam bina yoktu. Ya yıkılmıştı veya oturulamayacak derecede hasarlıydı. Tarihi Habibi Neccar ve Ulu Cami, Uzun Çarşı, Hatay Devleti Meclis Binası hep ağır hasarlar almışlardı.

Bir depremzede, "Yıllardır biriktirdiğimiz nakitle, borç da yaparak daire aldık. Şimdi ise yıkılacak gibi. Ama biz sağlıklıyız. Çok şükür Rabbime." diyordu.

Bir başka afetzede şunları söylüyordu: "Yıllarımı verdim, gece gündüz hırsla çalıştım. İki daire ve arabam vardı. Hepsi gitti. Şimdi dünya malına bel bağlamanın boş olduğunu görüyorum ve ibadetlerime daha özen gösteriyorum. Şimdiki aklım olsa o kadar koşturmaz, kendime ve aileme daha çok vakit ayırırdım."

Yıkılacak gibi duran bir binanın önündeki bir vatandaşımız ise şu ibretli sözleri söyledi: "Elimizdeki varlıkların, yaşadığımız anın, sevdiklerimizin kıymetini bilmenin ne kadar önemli olduğunu anladım. Şöyle geniş oturup ailecek veya dostlarla bir çay içmek bile ne kadar keyifli bir nimetmiş."

Hatay'ın en varlıklı iş adamlarından, 20 marketi birden yıkılan Mehmet Bulut depremden kısa süre önce ailesiyle yaptıkları kahvaltıda yaşadıklarını bizlere şöyle anlattı:

"Eşim sağ olsun 20 çeşit yiyecek olan harika bir kahvaltı hazırlamıştı. Masada çatalı koyacak yer yoktu. Biz sofraya oturduk. Oğlumu çağırdım, 'burada yiyecek bir şey yok, canım ton balığı istiyor' dedi. Kendisine böyle bolluğun kıymetini bilmezsek elimizdeki nimetlerin de gideceğini söyledim. Şimdi gördüğünüz gibi çadırda yaşıyoruz ve çay yapacak bir çaydanlığımız bile yok."

Evet, bu insanlarımız böyle diyorlardı. Taşlık veya kayalık yerlere değil de ekin veren ovalara çürük binalar yaptık, malzemeden çaldık. Dünya üzerinde hep kalacakmış gibi gurura kibre kapıldık. Rabbimin verdiği envai çeşit nimetlerin kıymetini bilmedik. Ani gelen bir deprem, aciz ve ölümlü olduğumuzu bize gösterdi. İnşallah unutmayız ve depremden ibret alırız. ❖

HAZIR CEVAPLAR

HAZIRLAYAN: PINAR ÇAĞLAR

EVLİLİK NEDİR?

Bir sohbette söz evlilikten açıldığında, meşhur bir ressam şunu anlatmıştı:

Bana soruyorlar: "Hanımına nasıl dayanıyorsun?" diye. Ben de şu cevabı veriyorum:

"Efendim, evlilik bir dayanma değil, dayanışmadır!"

● ● ●

FAKİRLİK YA DA ZENGİNLİK

Yahya bin Muaz'a şöyle sorarlar: "Fakirlik ve zenginlik nasıl bir imtihan sebebidir?"

Şöyle cevap verir: "Kıyamet gününde fakirlik ve zenginlik tartılmayacak; fakirliğe ne kadar sabredilmiş, zenginliğe ne kadar şükredilmiş ise, o hesap edilecektir. Mesele çok fakir veya çok zengin olmak değil; sabretmek ya da şükretmektir. Şükrün özü özeti de namazdır."

● ● ●

NE KADAR MİRAS BIRAKTI?

Stephen R. Covey diyor ki: Sonunu düşünerek işe başladığınız zaman görüş açınız da değişir. Bir adam, ortak bir dostlarının ölümü üzerine, arkadaşına sormuş:

"Ne kadar bıraktı?"

Beriki karşılık vermiş: "Neyi varsa hepsini.."

● ● ●

SİGARA PAHASINA

Bir dostu ünlü İskoçyalı edebiyatçı Thomas Carlyle'ın kütüphanesini görünce şaşırır ve sorar:

"Bu kadar kitabı nasıl alabildiniz?"

Carlyle şu cevabı verir: "Bu kütüphane benim her günkü tütünümdür!"

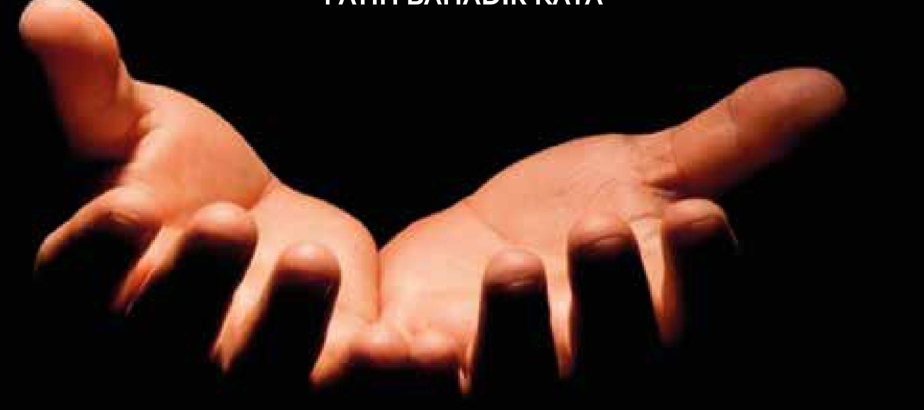
"Ne demek istediğinizi anlamadım?"

Carlyle açıklar: "Arkadaşlarımın tütüne verdiği parayı, ben kitaplarıma verdim."❖

Tahliye (Tanzif) ve Tahliye’nin (Tezyin) Arasındaki Münâsebet Üzerine

Temizlenmek ve Süslenmek

FATİH BAHADIR KAYA

Bu iki kavramın ardışıklığını ve birbiriyle ilişkisini vurgulamayı, bir yandan geçen aylarda takip ettiğim insanın duygu bağlamına bakarak diğer yandan da genel bir prensip olarak ele almak istiyorum.

Temel savım şu: Herhangi bağlamda olursa olsun, önce tanzif daha sonra tezyin gelir, temizlik yap(ıl)madan süs/süsleme anlamsız olduğu kadar lüzumsuz ve mantıksızdır da. Temizlemediğiniz, temizliğine dikkat etmediğiniz herhangi bir meselede, nesnede veya olayda süslendirerek kiri örtmeniz mümkün değildir.

Bir örnekle izah edeyim: Bir yapıt düşünün, mesela bir bina, bir daire; içi tamamen kir, pas ve dağınıklık yüzünden kargaşalı bir halde, fakat siz bunu göz önünde bulundurmadan ve göz ardı ederek duvara meşhur bir ressamın çizdiği resmi asıyorsunuz. Umudunuz ise, duvara süs olarak asılan, göz için albenisi bulunan bu resimle evdeki kirin ve pasın örtülmesi. Bunun mümkün olmadığı aşikar. Bu örneği fikrî düzeyde idrak ettiğimiz kadar, amelî boyutta eyleme dönüştürmedikçe tanzif ile tezyin arasındaki gerçek ilişki ve iletişimi anlamamız mümkün değil.

Başka bir benzetmeyle ifade edeyim. Bir kimse, üç aydır duş almamış, yıkanmamış, su ile—sebebi her ne olursa olsun—temas etmemiş, fakat insan içine çıkabilmek için, çıkmadan önce misk ü amber dahi sürünse, bu kimsenin temiz olduğunu vehmetmek, en iyi tabirle vehimden, aslında bir zihin sanrısından öte geçemez. Sadece bu iki örnekten çıkaracağımız ders, temizlenmeden süsün herhangi bir öneminin olmadığıdır.

Tanzif ve tezyinin bu öncelik ve sonralık sıralaması, insan hayatının ve sosyalliğinin ve dahi tabiatın ayakta kalabilmesinin esas şartı olduğu gibi, insanın enfüsî duygu dünyasının doğru düzgün işleyebilmesinin de bir öncülüdür.

Şöyle bir insan düşünelim, ki manevi âlemini her türlü kirden, pasaktan ve kusurdan alıkoymak bir yana, bunları sürekli işlerken, aynı zamanda süs mesabesinde bazı dini eylemlere sarılır. Kişinin kendisi mesela namaz-niyazdan ve tefekkür-ü Sani’den veya tahkiki bir surette marifet-i İlahîye çalışmaktan bihaberken, önüne gelene ‘nasihat etmek iyidir’ kaidesiyle emr-i bilmaruf ve nehy-i anilmünkeri ihyaya çalışması, ne kadar lüzumsuz ve gereksiz bir eylemdir, hepimizin malumu. Aynı bunun gibi, insan kendi iç dünyasını kirden, kusurdan istiğfar ile, kusurunu bilmek ile, ayıplarını itiraf ile temizlemedikçe, dışarı karşı bulunduğu amel ve emellerinin ekseriyeti süs mesabesinden öte geçemez. Geçse de, tesiri olmaz; tesiri olsa da muvakkat olur veya karşısındakine sakil ve riyakârane görünür. İnsanın bundan kaçınmasının ilk ve yegâne yolu, daimi bir muhatap addettiği nefsinin ve kendi iç duygu dünyasının temizlenmesine ve temizliğine çalışmasıdır. Ondan sonra teferruata ve amelî ziynetleri ihya etmeye dair meselelere peyderpey nazar edebilir; bu temizlik safhasından önce nazar etmesi, yalnızca tefekkürü kendisinden ötekileştirip ötekinin üzerinde temerküz etmekle kendini kulluk haleti olan daimi tenkitten kurtarır. Bu aslında kaçma ameliyesinden başka bir şey değildir, dürüst olmak gerekirse. Bir Nebî-i Zîşan (asm) ki, günde yetmişten ziyade istiğfar ile meşgul bir halette; tebliğ ve tebyin vazifesiyle muvazzaf olmasına rağmen.

Bu zamanımıza geldiğimizde, zamane şartlarından birisi olan aşırı veya radikal bireyselleşmeyi göz önüne getirdiğimizde ve her birimizin her bir hâletine neredeyse yüzde doksanlık düzeyde nefsimizin nefsaniyet, heva ve heves kiri hükmetmişken, kendimizi kirsiz, kusursuz ve lekesiz görmek anlamına gelecek fiillerden kaçınmalıyız. Bu fiiller ilk olarak fikrî düzeyde başlar, kendini kusursuz zannetmekle devam eder ve en nihayetinde kendisini herkese nasihat edebilme konumunda görmekte sonlanır. Ama kaybettiği ise, kulluğunun gerektirdiği noksanını bilmektir. Evet, bir kimse, önce kul ise, o her zaman kendisi için en kusurludur; kirini atamayanın süse odaklanması, yanıltma ve aldatma mekanizmasından başkası değildir. Bir tür göz boyamaktır bu.

Bu sebeple, mutlak acz, fakr, noksan ve şükür yoluna işaret edilirken, bu her dört mefhumun önce iç temizliğimize taalluk ettiği tesadüf değildir. Gerçek temizliği insan işte tam da bu dört kavramla kendi iç dünyasını temizleyerek temin eder. Güven, güvenilirlik ve emniyet ambiyansı bundan başkasıyla garantilenemez.

Neticede temizlik, temizlenmek, temiz olmak ile süs, süslenmek ve süslü olmak arasındaki bağ, birincisi olmadan ikincisinin varlığının imkansız olmasıdır. İlki olmadığında ve olmadıkça ikincisine sarılmak, göz boyamak ve kişinin kendisini olmadığı yerde(n) göstererek megalomanlaşmasıdır. Bundan kurtulmak istemeyenler için söyleyebileceğim herhangi bir mana yok; fakat kurtulmak niyetinde olanların da bilmesi gereken temel kaide: temizlenmeden süslenemeyiz.

Süslenebilmenin inşaî ilk adımı temizlenmekten geçer, kirlerden arınmaktan ve her bir bireyin kendisinin kirin tam da öbeği, odağı ve merkezi olduğunu idrak etmesinden.

İnsanın kendisinin kirli olduğunu unutmasının nedeni, Kur’ân-ı Hakîm’de insana “nâs” ünvanıyla nidâ edilerek bildirilir. Kirli, kusurlu ve eksik olan insan, nisyandan, unutulmaktan alındığı için, temiz olmadığını unuttukça—ki bu unutmak onun var edilmesinde hayati işleve sahiptir—kirlenir; belli ki, unutulmaktan alınan unutkan olan insanın en büyük züllü kendi kirini unutmasıdır.

Kişinin kendisinin nâs olduğunu unutmamasının ilk belirteci de insanın kendi iç dünyasının bakıma, terbiyeye ve yontulmaya muhtaç olduğunu hatırlamamasıdır. Sonuçta tahliye ve tahliye arasında hayatî öneme sahip fiil, unutmaktır; veya müsbet manasıyla ifade edersem, hatırlamaktır. Her hatırlamamak cürümdür, maliyeti ise yine unutmak ve hatırlamak arasında yalpalamaktır. ❖

Hayalin İçinden Öyküler

Yüksek Mahkeme

HÜSEYİN BURAK UÇAR

Ömer, uzun süredir beklediği trenin—yetiştim—diye haykıran sesini işittiğinde vakit neredeyse gece yarısı olmuştu. Geçen hafta birkaç saniye ile kaçırdığı tren, bu kez daha erken gelmesine rağmen bir arıza yaşandığı için epeyce bekletmişti genç adamı.

Havada mevsim normallerinin üzerinde bir soğuk vardı. İklim değişikliklerinin etkisi ile 20. yüzyılın bitimine kalan bu son birkaç yılda, kışların çok sert geçeceğine ve uzun süreceğine dair haberler, basında sık sık yer almaya başlamıştı. İstasyonun bekleme salonu da oldukça soğuktu.

İlk girdiği vagonda karşılıklı koltukların her ikisi de boş olan bir yer bulup oturdu. Çok yorgundu. Kimseyi rahatsız etmeden ayaklarını uzatabileceği için sevinmişti. Yaklaşık bir saat sürecek bir yolculuktu bu.

Kendisi ile baş başa kalmak istiyordu. Hesap sormalıydı kendisine. Bir insanı üzmek, istemeden de olsa bir kalbi kırmak az şey miydi? Üstelik kalbini kırdığı kişinin Allah'ın izni ile çok yakında dünya evine gireceği müstakbel eşi olması, durumu daha da vahim bir hale getiriyordu. Hep başkalarına söylediği bir sözü bu kez kendisine söylemeliydi: "İnsanın ne dediği kadar, karşısındakinin ne anladığı da önemlidir."

Dışarısını daha rahat seyretmek için camdaki buğuları silmekte iken göz göze geldi gözleriyle. Gayri ihtiyari gülümsedi. Her ne kadar camın ötesindeki bir suçlu ise de, onun suçunu kabul etmesi yumuşatmıştı yüreğini. Gülümsemesi bundandı.

Fakat affetmek, kalp kırmak kadar kolay değildi. Üstelik kalp dediğin camdandı. Kıranın yoluna dökülmeliydi kırıklar ve ceza olarak o yolda yalın ayak yürümeliydi. Ta ki yarım elma ile de olsa gönül alana kadar. Bir gönül kırdın ise, o kıldığın namaz değil dememiş miydi Yunus asırlar öncesinden. İlim kendin bilmektir dememiş miydi? Ya hayır konuşmalıydı insan ya da susmalıydı.

Ömer, "bilet lütfen" diyen sesin sahibine yöneldiğinde hem düşüncelerinden sıyrılmış hem de vagonun epeyce kalabalık olduğunu fark etmişti. Çoğunluğu uyuyordu insanların. Baştan beri elinde tuttuğu bileti uzattı bu tok sesli çatık kaşlı adama ve gülümseyerek sordu:

"Son durağa daha çok var mı?"

Adam görüldüğüne dair işaretlediği bileti geri uzattı ve sesini yumuşatarak:

"İki istasyon kaldı" dedi, "sadece iki istasyon."

Son durak ifadesi nedense ona hep ölümü hatırlatırdı. Ne zaman nerede olduğu bilinmeyen bir duraktı bu. Bir an, öleceği zaman ve yer de dahil, kalan hayatında yaşayacağı her şeyi bildiğini farz etti. Başına her an ne geleceğini bilerek yaşama fikri ürkütücü geldi ona. Hayatı yaşanabilir kılan bu belirsizlikti belki de.

Tren sondan bir önceki durakta durdu. Sağ çaprazındaki koltuklarda sırtı ona dönük olarak oturan iki adamdan soldaki ayağa kalktı. Yanındaki adamla vedalaştı. Ömer onları ilk kez fark etmişti. Trenden inmeye hazırlanan adam Ömer'e yöneldi. Göz göze geldiler. Bu kısa boylu, temiz yüzlü, saçları yıllara yenik düşmüş adam birkaç saniye hiçbir şey söylemeden ve hareket etmeden durdu. Genç adam gecenin, karanlığın, soğuğun ve yorgunluğun körüklediği bir tedirginlikle sordu:

"Beni birisine mi benzettiniz?"

Adam bu soruya bir cevap vermek yerine, beklenmedik bir şey söyledi:

"Allah Sizden razı olsun."

Ve arkasını dönüp trenden inmek üzere uzaklaştı.

Ömer, duyduğu bu cümleye çok şaşırmıştı. Bir an yanlış duymuş olma ihtimalini düşündü. Biraz sonra trenden inen adamın yanında oturan diğer adam:

"Yanımda kimse kalmadı ben de sizinle oturabilir miyim?" diyerek Ömer'in karşısına oturdu.

"Tabi ki buyurun. Trenden inen beyefendi yanlış duymadıysam inerken bana 'Allah razı olsun' dedi."

"Yanlış duymadınız, öyle söyledi."

"Allah ondan da razı olsun fakat ben kendisini hatırlayamadım. Size anlattı mı? Beni tanıyor muymuş, kendisine bir iyiliğim mi dokunmuş?"

"Şaşırmakta çok haklısınız. Ben de bir açıklama yapmak istediğim için sizinle konuşmak istedim. Biz arkadaşımla bu koltuklara oturduğumuzda karşımızdaki koltuklar boştu. Sizin de bildiğiniz gibi birine iki kişinin oturabileceği karşılıklı iki koltuktan oluşuyor. Bir ara ikimiz de dalmıştık. Biletçi biletleri görmek istediğinde bizimle birlikte iki yolcunun daha olduğunu gördük. Bunlardan biri nur yüzlü ak pak bir ihtiyardı. Yeşil gözleri ve keskin bakışları ile dikkat cezbeden, yüzünden gülümsemesi eksik olmayan bu tatlı dilli ihtiyar, hal hatır sorduktan sonra bir sohbete başladı. Konu daha çok, güzel huylu olmak, kalp kırmamak ve güzel şeyler düşünmek üzerine idi. Ayrıca kalp kırıp da pişman olan ve bunu telafi eden insanların bu hareketi sonucunda kendi kalpleri de huzura erer diyordu. Ve insanın güzel şeyler düşünmesi yüzünü nurlu kalbini huzurlu yapar diyordu. Tam bu esnada sizi işaret ederek:

"Bakın" dedi "Güzel şeyler düşünen bir insan. Kalbin camdan olduğunu biliyor ve istemeden de olsa kırdığı bir kalp için pişmanlık duyuyor. Kurmuş yüksek mahkemelerden biri olan vicdan mahkemesini ve kesmiş cezayı: Hatasını telafi edene kadar cam kırıklarının üstünde yalın ayak yürümek.

Bunları nasıl bildiğine çok şaşırdık elbette. Biz sormadan o şöyle açıkladı:

"Bu duygular insanın yüzünü ve kalbini başka bir renge boyar. İçinde Allah sevgisi olan kalpler böyledir. Pişman olmakta gecikmezler. Ona dua edin. Bu dua ona ulaşacak ve ondan size fazlasıyla yansıyacaktır."

...

Biz merakla size doğru döndük. Siz pencereden dışarıyı seyrediyordunuz. Bizi fark etmediniz. Az önce inen arkadaşım yaşlı adamın anlattıklarından çok etkilendi. Bu arkadaşım, hem tez canlı, hem saf kalpli bir insandır. Dua edip, dua almak amacı ile böyle aceleci davrandı sanırım.

Ömer, ne o yaşlı adamı, ne trenden inen adamı, ne de şu anda konuştuğu adamı yolculuk boyunca hiç görmemiş, orada oturduklarını dahi fark etmemişti. Zaten karışık olan kafası daha da karışmıştı. Yaşlı adamı düşündü. Kendisi hakkında söyledikleri onu çok şaşırtmıştı. En çok da kalbin camdan olmasına ve kalp kıranın o kırık camlar üzerinde yürümesine dair söylediklerine şaşırmıştı.

-Bahsettiğiniz yaşlı adam ne zaman indi?

-Bundan önceki durakta.

-Duası alınacak bir insan olup olmadığımı bilmiyorum fakat duaya ihtiyacım olduğu çok doğru.

-Bazı insanların gönül gözü ile de görebildiğine inanıyorum ben. Yanımızdaki yaşlı adam sanırım bir şekilde sizin düşüncelerinize ve hissettiklerinize şahit oldu. Bir manada belki yüzünüze bakıp kalbinizi gördü. Ben eminim ki siz onu görse idiniz kendisine bizden daha farklı bir muhabbet duyacaktınız. Arkadaşım size bu yüzden "Allah razı olsun" dedi. Siz de az önce "Allah ondan da razı olsun" dediniz. Yaşlı adam sayesinde ikinizde birbiriniz için dua etmiş oldunuz.

Tren son durağa varmıştı... Adamla yolları ayrı yönlerde idi. Vedalaştılar:

-Allah razı olsun dedi adam. Allah yardımcınız olsun.

-Sizden de, dedi Ömer. Sizden de Allah razı olsun.

Ömer, evine doğru yol alırken bir yandan trendeki yaşlı adamın söylediklerini düşünüyor, bir yandan da, hatasını telafi etmenin planlarını yapıyordu. Yoğun bir kar yağışı başlamıştı. Her ne kadar ayağında kışlık botları da olsa, o yalın ayak olduğunun ve ayağına batıp yüreğini sızlatan cam kırıklarının farkındaydı. ❖

Narkotik Çağda İçsel Huzur

“Gerçek Bir Hikâyeden Uyarlanmıştır”

ESER ÖLÇER
PSİKOTERAPİST

Yakın zamanlarda moda olan ve dizilerde alt başlık olarak geçen bir söz var: “Gerçek Bir Hikâyeden Uyarlanmıştır”

Toplum mühendisliğinin tahrip gücü yüksek, son ve etkili bombası. Aslında ne ilk ne de son bomba bu. Uyutulduğumuz, sersemleştirildiğimiz, narkotik bir çağda yaşıyoruz. Modern zaman sarmalı, yazılı ve görsel basın ile ve özellikle sosyal medya aracılığıyla insanı algılar denizinde yüzdürüyor. Sosyal mühendislik hiç bu kadar ustalaşmamıştı.

Sanki dizi ve filmlerdeki algı operasyonu yetmiyormuş gibi, insan dizi ve filmlerdeki ve sosyal medyadaki hayatları gerçek zannetmiyormuş gibi, dizilerdeki yaşantılar beyinleri tahrip etmiyormuş gibi; dizilerde alt başlık olarak geçen *“Gerçek Bir Hikâyeden Uyarlanmıştır”* sözü bombalıyor artık zihinleri. Şuuraltımıza kodlanan mesaj ise şöyle: “Gördükleriniz gerçek bir hikâye ve birileri bu hikâyeleri yaşadı. Hayat böyle, ilişkiler böyle. Değerler böyle. Yani normal, yani gerçek. Aldatmak, gıybet, hırs, entrika, tamahkârlık normal şeyler. Gayrimeşru diye bir şey yok aslında…” Beynelmilel, materyalist bir saldırı bu. Bu bir beyin oymacılığı. İnsanlık hiç bu kadar şekillendirilmemişti.

Kapitalist sistem lüks yaşamlar, güzel kıyafetler, şahane evler, güzel arabalar ve benzerleri ile kulaklarımıza “mutluluk burada” diye fısıldıyor. Özendirilen hayatlar ile gerçek hayatlar çarpışıp duruyor. Peki, insan neden bu tuzaklara düşüyor? Sormamız icap eden soru belki de bu.

Kanımca bunun evrensel cevabı şu olabilir: **‘Yaşam(ın)a, yüce bir amaç ve mana yüklemeyen insan her türlü kötülüğü yapabilir. Nefsine ve herkese.’**

Şimdi bunu biraz açalım ve biraz ölümden konuşalım.

İnsan öleceğini bilerek yaşıyor ve ölüme bir tutamak bulamadığında başını kuma gömüyor. Yok sayıyor onu. Oysa o, gün gibi ortada. Anbean dimağında. İstese de istemese de hatırlatıyor hayat ölümü biteviye. Modern zamanlar ise, bunları düşünme diyor. Keyfine bak. Hayat çok güzel. Yaşa gitsin. Mutlu ol. Kazan, ye, iç. Eğlenmene bak. “Mutluluk tüketmekte” diyor. Mutluluğu materyale bağlıyor. Şeytanın talebeliğini yapıyor. Zira varlıklar içinde şeytan ilk materyalisttir. Âdem’e (as) secde etmesini istediğinde Rabbine **“Onu topraktan beni ateşten yarattın”** demiştir. Bu sözüyle maddeye, materyale değer biçmiştir. **Değerli olanın “emir” olduğunu, asıl değerli olanın ise Emreden (cc) olduğunu inkâr etmiştir.** Kibir tuzağına düşmüş, küfre dalmıştır. Zira küfür örtmek demektir. Hakikati örtmek. İnsan da hakikati bulamayınca modern zamanların algı tuzaklarına kolayca düşer hale gelmiştir.

Âdem’in (as) nesli insan, cennetin sürgünü. Genlerinde cennet olan varlık. Aşk-ı beka ruhunda varken materyale dalan, daldırılan insan. Ruhunun çemberini dolduramıyor insanın, hiçbir materyal. Çünkü ruhun kavrayışı ve menzili çok daha ötelere matuftur. Ruhun en içteki özlemi saf mutluluktur ve bu, dünya hayatında olmayan bir şeydir. Bu yüzden insan hep bu gerilim hattında yaşıyor. Sınırlılığın içinde, sınırsızlık arzusunun oluşturduğu gerilim hattında.

Oysa hayat eksik bir yerdir. Eksik ama güzel. Eksik ama değerli. Eksik ama anlamlı bir yerdir hayat. Hüznü de huzuru da barındırır içinde. Hüzün ve huzur içimizdeki ikiz kardeşlerdir. Hüzün bir nehirse huzur bir ummandır. **“Nehirden ummana vardınsa nehri düşünme artık”** demiş bir arif. Hayat denen bu yolda hüzünlere gark olacak insan, ummana ulaşmak için. Acı ve ıstırap çekecek.

Acı ve ıstırap. Modern zaman narkozu ise insana acıdan kaçmayı salık veriyor. Oysa insan acıdan kaçması gereken değildir. Acıdan beslenmesi gerekendir. Acıyı fark etmesi, acı ile yüzleşebilmesi, acıdan dersler çıkarması gerekir insanın. Ummana erişmenin şartıdır acı. Kaybetmeye namzettir insan. Ve kaybederek kazanır insan.

Var olduğu an kaybeder insan. Önce en güvenli (sandığı) yeri; ana rahmini kaybeder insan. Sonra annesinin kucağını. Sonra çocukluğunu, gençliğini kaybeder. Bazen hayallerini, umutlarını. Bazen “benim” sandıklarını.

Kaybedecek ne çok şeyin var ey insan. Ucu cennete çıkan yolun yolcususun. Başka ne bekliyordun ki?

Üstad doğru söylemişti: “Cennet ucuz değil.”

Cennet isteyen—isteğe bağlı olmasa da—ölmek zorunda. Ağır ağır akıyoruz, sonsuzluğa. İnsan ölünce ölümün içinden geçecek ve her ölüm bir melekle karşılaşma fırsatıdır aynı zamanda. “Son” dediğin/dedirtilen ölüm dünyadaki yaşam içindir. Yaşamın kendisi ölümsüzdür. Zira ‘Sonsuz Hakim’den gelen bir armağandır yaşam.

Kelamımızı, bir Fransız olmasına karşın Cezayir’in işgali sırasında Cezayirli direnişçilerle birlikte savaşan Psikiyatrist Frantz FANON’un sözüyle bitirelim:

“Ölüm her zaman bizimle. Önemli olan ne zaman kaçıp kurtulacağımız değildir. Önemli olan inandığımız fikirler için elimizden geleni yapıp yapmadığımızdır. Şayet en başta, bir amacın hizmetkârı değilsek, doğrunun, adaletin ve özgürlüğün sevdalısı değilsek yeryüzünde bir hiçiz demektir.” ❖

İnsandaki Mükemmel ve Zengin Yaratılış

ELİF E. BAYRAKTAR

"Yaratan, hiç yaratmayan gibi midir? Artık öğüt alıp düşünmez misiniz?" (Nahl Suresi, 17)

Allah (cc) her insanı ona has detaylar içeren özellikleriyle yaratmış. Dünyada şu an yaşayan ve yaşamış olan her insanın fiziksel özellikleri birbirinden farklı. Her insanın kişiliği de bir diğerinden farklı ve kişiliğine bağlı olarak da farklı davranışlar sergiliyor. İşte bu Rabbimizin sonsuz ilminin, üstün gücünün ve örneksiz yaratmasının tecellilerindendir.

Allah (cc), eşsiz sanatıyla milyarlarca farklı görünümde, farklı mimiklerde, farklı bakış ve duruşlarda, kısacası farklı bir bütünlük içinde milyarlarca insan var etmiş ve ediyor. İnsanlar temelde belli detaylardan oluşuyorlar. İnsan yüzü, kapsadığı küçük bir yerde iki kaş, iki göz, bir burun, bir ağızdan ve aynı malzemelerden oluşuyor ancak milyarlarca farklı görünümle karşımızda. Ve her birine minik detaylarla, farklı anlamlar yerleştirmiş olan Allah'ın, bu muhteşem yaratması karşısında, akıl sahibi bir insanın hayran kalmaması, takdir etmemesi mümkün mü!?

...

Ancak ne gariptir ki, bu mükemmel yaratılışa itiraz edenler var. Başta Darwinciler... Mesela bunların, "tanrı her şeyi mükemmel yaratsaydı..." ya da "doğaüstü bir şekilde var edilseydik şu anda olduğundan yüzlerce kat daha iyi görüyor olabilirdik" iddiaları gibi... Bunlar inkâra dayalı mantık çöküntüleridir, kendi içlerinde çelişki içerir. "Evrim sırasında, bazı çok ciddi 'karışıklıklar' ve 'hatalar' meydana gelmiştir" ifadesi de aynı şekilde...

Bazı hayvanların insandan daha güçlü algı düzeyinde olmasını baz alıp, insanın algı seviyesinin bu konudaki zayıflığının, 'körelmişlik'ten kaynaklandığını ileri sürüyorlar.

Aslında insan eğer bazı canlılara oranla daha zayıf değil de daha güçlü hassasiyete sahip olsaydı, o zaman da evrimin mükemmelliğinden söz edeceklerdi. Canlılar arasında bu gibi karşılaştırmalar yapıp, çeşitli senaryolar üretmek bilimsellikten de uzak bir yaklaşım. Bazı kuşların gözleri de bizim gözlerimizden çok daha keskin ama bu durum bizim kuştan evrimleşip, evrim sırasında görüşümüzün "köreldiği" gibi bir anlama gelmiyor.

Evrimin, "Körelmiş Organlar" listesinde yer alan bazı organlardan bademciklerin, boğazı özellikle erişkin yaşlara kadar enfeksiyonlara karşı koruma rolü var. Bir diğer 'körelmiş organ' sayılan timüs bezi, T hücrelerini harekete geçirerek vücudun savunma sistemini aktif hale getiriyor. Yine listedeki pineal bez, önemli hormonların üretilmesinden sorumlu. Ya da tiroid bezi bebek ve çocuklarda dengeli bir büyümenin gerçekleşmesini sağlıyor vs... (Bu konuya bir başka yazıda değinmek istiyorum.)

Kısacası evrimciler tarafından ortaya atılan mantık hataları içeren körelmiş organlar senaryosu, bilimsel olarak da yanlıştır. Hiçbir canlı bir diğer canlıdan tesadüflerle türememiş, bugünkü formlarıyla Allah tarafından eksiksiz ve mükemmel bir biçimde yaratılmışlardır. Mükemmel derken nasıl olması gerekiyorsa tam öyle olması anlamında diyoruz; Allah âdildir, her canlıyı her organı nasıl olması gerekiyorsa o şekilde yaratır. Ne eksik ne fazla... Bazılarının eksik görmeleri kendi eksik bakışlarından ve bilgilerindendir.

"Doğrusu, Biz insanı en güzel bir biçimde yarattık." (Tin Suresi, 4) buyuruluyor Kur'an'da. Dolayısıyla her yönden mükemmel olan insanın bazı yönlerden kusurlu olması ya da bazı insanların 'kusurlu' yanları, insan hakkındaki güzellik ve mükemmellik hükmünü boşa çıkma sebebi olamaz.

İnsanların görünümleri gibi yaratılış özellikleri de değişik renklerde. İnsan karakterinde belirli temel özellikler olan içe kapalılık, dışa dönüklük, sakinlik, olgunluk, heyecanlılık, baskın ve çekingen kişilik gibi belirgin özellikler birçok kişide bulunuyor. Ancak her insanın yapısı, kişiliğindeki diğer özelliklerle birleşip farklı şekillerde ortaya çıkıyor. İnsanın fıtratındaki özelliklerin, kendisini geliştirerek kazandığı diğer özelliklerle uyum içinde bütünleşerek oluşan karakterini de en küçük ayrıntısına kadar yaratan Âlemlerin Rabbi'dir.

Yüce Allah, davranış bakımından kimlerin daha iyi işler yapacağını sınamak için ölümü ve hayatı yarattığını bildiriyor. İmtihan gereği farklı karakterlerde ruh sahibi, düşünen, algılayan, hisseden bir varlık olarak yarattığı insan, her an farklı şekillerde sınanıyor. Renklerdeki çeşitlilik ve içerdiği birbirinden farklı güzellikler insan ruhuna nasıl zevk veriyorsa, insanlardaki fıtrat zenginliği de ruha haz veren bir güzelliktir. Allah, insanları değişik yaratılışlarda ve duygularına sınır koymayarak var etmesiyle, başka başka güzellikler meydana getirmiştir.

İnsanlardaki çeşitliliğin aksine, hayvanlar tek bir fıtratta. Mesela, Allah'ın benzersiz detaylarla yarattığı arıların tek bir fıtratı var; Allah'ın buyruğuna uyarak çardaklarda evler ediniyor ve bal yapıyorlar. Örümceğin teslimiyetle ağ örmesi de onun yaratılışının bir gereği. Tavşanın, kedinin, köpeğin, bukalemunun ve bunlar gibi Allah'ın eşsiz yaratma kudretiyle yarattığı tüm hayvanların kendilerine ait, duygu ve yeteneklerine sınırlar konulmuş bir yaratılışları var.

Yüce Rabbimiz, "Sonra onu 'düzeltip bir biçime soktu' ve ona ruhundan üfledi. Sizin için de kulak, gözler ve gönüller var etti. Ne az şükrediyorsunuz?" (Secde Suresi, 9) buyuruyor. Yapmamız gereken, Allah'ın tüm detaylarda sergilediği sonsuz ilminin, iradesinin ve görkemli yaratmasının delillerini, isimlerinin muhteşem tecellilerini görmek, O'nu gereği gibi tanımak, takdir etmek ve O'na şükretmek... Çünkü çok az şükrediyoruz. ❖

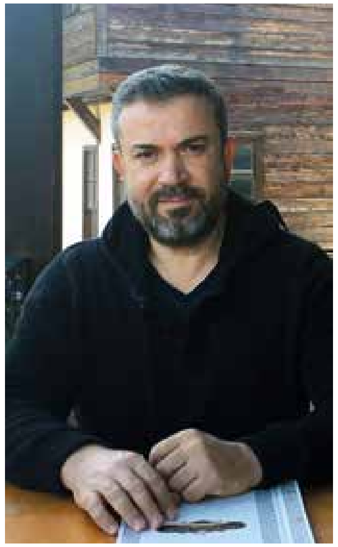
Hüseyin Burak Uçar İle Yeni Çıkan Kitabını Konuştuk

Hayal, Gerçeğe Ulaştıran Bir Köprüdür

RÖPORTAJ: SERDAR ÇINAR

Kendine özgü üslubuyla yazdığı öyküleri, beğeni ile okunan yazarımız Hüseyin Burak Uçar ile, öykülerinin geri planını ve yazmanın sırlarını konuştuk…

S. Sizi tanıyabilir miyiz, kimdir Hüseyin Burak Uçar?

C. 1968 Adapazarı doğumluyum. Liseyi Adapazarı'nda okudum. Marmara Üniversitesi'nde İktisat bölümünden mezun olduktan sonra özel bir bankada gişe yetkilisi olarak bankacılığa başladım. Farklı bankalarda toplam 28 yıl devam eden çalışma hayatımın 24 yılı yönetim kademelerinde geçti. Mesleğim gereği benim için yazmak ikinci sırada kalmıştı. Yaklaşık iki yıl önce 28 yıllık iş hayatımı kendi isteğim ile sonlandırdım. Böylece çok istediğim şey nasip oldu ve "okumak-yazmak" birinci sıraya yerleşti. Evliyim ve dört çocuk babasıyım. En büyüğü 25 en küçüğü 8 yaşında. Mesleğimin yoğunluğu nedeni ile çocuklarıma yeterince ayıramadığım zamanı da telafi etme imkanı buldum.

S. Çalışma hayatınız oldukça uzun bir süreyi kapsıyor. Deneyimlerinizden ve size kattıklarından biraz bahseder misiniz?

C. Çalışma hayatım boyunca liderlik, pazarlama, kurumsal ve kişisel gelişim ve koçluk konularında oldukça yoğun bir eğitim alma ve uzmanlık seviyesinde gelişme imkanı buldum. Buna aldığınız eğitimleri işinizde uygulama imkanı eklenince ortaya aktarılması ve paylaşılması gereken bir birikim çıkıyor. İşiniz gereği yüzlerce ekip arkadaşınız oluyor ve binlerce insana dokunuyorsunuz. Eğer isterseniz, hem bir bankacı, hem bir lider, hem bir eğitimci, hem bir koç, hem de insan sarrafı olabileceğiniz bir meslek bu. Bütün bunlar benim insanlar ve hikayeler biriktirmeme imkan sağladı. Gelişim yazılarımda da hikayelerimde de bu birikimden çok istifade ettim.

S. Yazmak o kadar yoğunluğun arasında ikinci sırada bile olsa kendisine nasıl yer bulabiliyor. Sizi yazmaya yönelten nedir?

C. Okumak ve yazmak, hayatınızda hangi işi yaparsanız yapın sizin o işte daha iyi olmanıza da katkı sağlıyor. Adapazarı Ozanlar Lisesinin Orta Kısmında Türkçe öğretmenimiz rahmetli Cihat Özgirgin, yaz tatilinde başınızdan geçen bir olayı yazın dediğinde, yazdığım yazıyı çok beğenmiş, verdiği en yüksek not ile de ödüllendirmişti. Bu olay, yazma serüvenimin dönüm noktası oldu.

Yazmanın ilk adımı okumaktır. Adapazarı Kurtuluş İlkokulunda çok sevdiğim öğretmenim Belkıs Deniz'in katkıları ile bir okuma sevdasına tutulmam ve tabiri caiz ise "ne bulsa okur" denilen türde bir okuma oburu olmam, beni, Türkçe'yi iyi konuşan, okuduğunu iyi anlayan ve yazma cesaretini gösterebilen bir konuma taşıdı. Lise yıllarında tanıştığım o zamanlardan beri hep takip ettiğim Zafer Dergisi de benim için bir okul oldu ve istikametimi belirlememde etkili oldu. Değerli büyüğümüz Cüneyd Suavi'nin "Hayatın İçinden" başlığı ile yayınlanan kısa hikayelerini, diğer yazı ve makalelerin yanında ayrı bir heyecanla takip eder ve bir gün benim de hikayelerimin burada yayınlanmasının hayalini kurardım. Bu hayalim yaklaşık iki yıl önce "Hayalin İçinden Öyküler" olarak gerçekleşti.

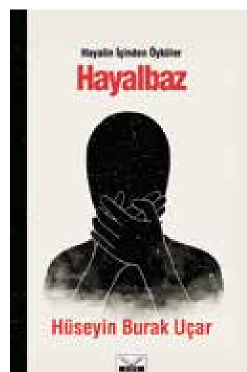
S. Sizin Zafer Dergisi'ndeki öyküleriniz dışında Yeni Sakarya Gazetesi'nde ve haber sitesi Dikgazete'de köşe yazılarınız yayınlanıyor. Hangisi daha öncelikli sizin için, öykü mü deneme mi?

C. Köşe yazılarımda sık sık değindiğim gibi, "nasıl daha iyi, daha faydalı ve mutlu bir hayat yaşayabiliriz" sorusunun peşine düştüm ve pergelimin sivri ucunu bu sorunun üzerinde sabitledim. Bu yaptığım bana diğer ucu ile çok geniş bir yelpazede dolaşma imkanı veriyor. İnovatif-yenilikçi düşünce, inovasyon ve teknolojinin insana etkileri konuları yazılarıma nüfuz edecek kadar ilgilendiğim ve önemsediğim konular. Aynı zamanda unutulmaya yüz tutmuş insani değerlerimizi hatırlatmayı da bir görev addeden yazılar bunlar.

Öykülerim ise Zafer Dergisi'nde kullandığımız üst başlıkta olduğu gibi: Hayalin İçinden Öyküler. Bu öykülerde, olan ile olmasını hayal ettiğim konuları harmanlıyorum. Hayal kurmak daha çok çocuklara özgü kabul edilir. Oysa hayal kurabilmek ve bir yanı ile çocuk kalabilmek her yaş için bir ihtiyaç. Hikaye yazmak benim için daha öncelikli demektense, ilk göz ağrım demeyi tercih ediyorum.

S. Edebiyatın etki alanına ve sizin yazarlık serüveninize dair neler söyleyebilirsiniz?

C. Edebiyat hayatın bizatihi kendisi aslında. Fakat çoğu zaman görünenle yetinmeyerek onun ardındaki gizli bahçeyi seçiyor kendisine yaşam alanı olarak. Sıradan olmaktan kurtulmak için hayalin büyüsünü kullanıyor. Balkabağını bir arabaya dönüştürebilme gücünü oradan alıyor çünkü.

Bunu bir kandırmaca olarak değil de gerçeği açığa çıkarmak için yapıyor. Çünkü olanı olduğu gibi, görüneni göründüğü gibi aktarmanın derdinde değil edebiyat… Onun derdi perdenin arkasını, duvarın ardını, görünenin görünmeyen tarafını anlatabilmek, evreni, dünyayı, insanı ve hayatı okuyabilmek. Bu sayede insanın önce kendisini sonra da her şeyin sahibini tanımasına aracılık etmeyi amaçlıyor. İnsanın insan olma sürecinde çok önemli bir vazife üstleniyor.

Benim yazarlık serüvenim az önce bahsettiğim gibi ilk okul çağlarında başlıyor aslında. Çocukluğumdan beri yazarlığın gizli bahçesinin hep yakınlarındaydım. Okumak ve yazmak hep tuttular elimden hiç bırakmadılar. Kırklı yaşlarımda bile büyüyünce yazar olacağım diyerek sık sık gülümsettim çevremdeki yüzleri. Shakespeare'in kırk beşinden sonra yazmaya başladığını öğrenmiştim çünkü. Ve bir gün topladım cesaretimi ve çaldım yazarlığın gizli bahçesine açılan o kapıyı. Fakat öğrendim ki, önce çalmam gereken kapı bir ustanın kapısıymış. Ondan yazarlığın sırlarını öğrenmeliymişim. Talebe olmalıymışım bir süre. Talep eden olmalıymışım. Çok çalışmalı ve uykusuz geceleri göze almalıymışım. Üstelik daha çok okumalıymışım yazmak için. Yeni kelimeler biriktirmeliymişim. Beğenmemeliymişim öyle her yazdığımı. En ağır eleştiriye tahammül edebilmeliymişim. Kelime işçiliği yapmalıymışım, çünkü bir heykeltıraştan farkı yokmuş yazarın. Fazla kelimeleri atmalı ve o cümle için en doğru kelimeleri bulmalıymışım. Sabırlı olmalıymışım.

Yazar olma hayalleri kuran okuyucularımız bu sözlerimi önemsemeli ve çok çalışmayı göze almalılar. Ve yazmak için öncelikle çok okumalılar.

S. Yazmak için önce okumak diyorsunuz. Hangi yazarlar var kitaplığınızda diye sorsak?

C. Kitaplığımda şiir, deneme, roman, araştırma, tarih, ekonomi, kişisel gelişim alanlarında birçok kitap yer alıyor. Fakat hikaye deyince Ömer Seyfettin, Refik Halit Karay, Mustafa Kutlu, Sait Faik Abasıyanık, Sadık Yalsızuçanlar ve

A. Ali Ural ilk aklıma gelenler. Cemil Meriç, Peyami Safa ve Ahmet Hamdi Tanpınar hangi türde yazarsanız yazın okumanız gereken yazarlar kanaatimce. Yabancılardan Dino Buzzati ve Govanni Papini ve Oscar Wilde okuduğum ve etkilendiğim yazarlar. Filibeli Ahmet Hilmi'nin A'mak-ı Hayal (Hayalin Derinliklerinde) isimli kitabının ise bende özel bir yeri olduğunu söyleyebilirim.

S. Sıra geldi yeni çıkan öykü kitabınız Hayalin İçinden Öyküler-HAYALBAZ'a. Öncelikle hayırlı olsun. Neden HAYALBAZ?

C. Hayal kurmak ve başka bir açıdan bakmak gelişim yazılarımın da merkez noktasını oluşturuyor aslında. Hayal kurmak çok önemli. Yahya Kemal Beyatlı bir şiirinde bu önemi şu mısra ile çok güzel ifade ediyor: "İnsan âlemde hayal ettiği müddetçe yaşar." Elbette ki kavlî duanın ve hayalin gerçekleşmesi için gereken çabayı göstermek demek olan fiilî duanın, daha önemli olduğunu unutmamak gerek.

Hayalbaz: hayalci, hayal kuran, aynı zamanda gölge oyununda oyunu sahneleyen ve gölgeleri konuşturan kişi anlamına geliyor. Kanaatimce hayal, gerçeğe ulaştıran bir köprüdür. Hayalbaz da o köprüyü kuran kişidir.

Kitaptaki öyküler de bazen üzerine hayal sosu dökülmüş, bazen de gerçekliği artırılmış öyküler. Her biri yukarıda değindiğim zorlu süreçlerden geçtiler ve yaşadığımız bu çağın sancılarından beslendiler daha çok. Bu sancıların başında ise hiç ölmeyecekmiş gibi yaşamanın bir salgın haline dönüşmüş olması geliyor. Bunun geleceğe muhtemel yansımalarına dair kurgular var çoğunda.

Bir öyküde karanlık maddenin karanlığı, bir diğerinde cennet bahçelerinden bir bahçenin aydınlığı, birinde yarım kalan bir hikayede yazarını bekleyen bir karakter, diğerinde kırmızı kar yağınca diye başlayan sözler veren fakat kırmızı kar yağdığında ortalıktan kaybolan insanlar var. Bir diğerinde bir ekip halinde çalışarak, insanların başına gelecek ölümcül bir kötülüğü önleyen orman sakinleri, diğer bir öyküde kaderini kendisi yazmaya çalışan birisi, bir başkasında istediği zaman ölemeyeceğini anlayan biri var. Bu öykülerde felekten bir gece çalmaya çalışırken yakalanan ya da asansörde karşılaştığı meczubun bir cümlesi ile hayatı değişen karakterlere rastlamak da mümkün. Her ne kadar hayal-kurgu öyküler de olsa hepsi insana dair gerçeklere değinen öyküler.

Lise ikinci sınıf öğrencisi kızım Ayşe Naz Uçar'ın HAYALBAZ'a olan katkısı benim için çok değerli. 25 adet öykünün her birine, öykülerle gönül bağı kuran resimler çizdi. Dilerim o resimlerle bütünleşen bu öyküler okuyanların kalplerine dokunmayı başarırlar.

Kalpten gelen kalplere ulaşacaktır. Kitabınız tekrar hayırlı olsun. Çok teşekkür ediyoruz.❖

Beslenmedeki İsraf Obezite

DYT. BÜŞRA NUR TÜRKMENOĞLU

Son günlerde, obezite ve israf arasındaki ilişki aklımı meşgul etti. Bir yandan besin tüketiminde çok fazla israfın olması bir yandan obezitenin artması beni bu konu hakkında ciddi anlamda düşündürdü. Dünya Sağlık Örgütü'ne göre obezite *"Sağlığı bozacak ölçüde vücutta aşırı yağ birikmesi"* olarak tanımlanmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü tarafından Asya, Afrika ve Avrupa'nın 6 ayrı yöresinde yapılan ve 12 yıl süren MONICA çalışmasında 10 yılda obezite prevalansında %10-30 arasında bir artış saptandığı bildirilmiştir.[1]

"Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması-2010" ön çalışma raporuna göre Türkiye'de obezite sıklığı şöyle:

- Erkeklerde %20,5
- Kadınlarda ise %41,0
- Toplamda %30,3 olarak bulunmuştur.[2]

Yapılan çalışmaların sonuçlarına baktığımızda hem dünyada hem de ülkemizde obezite tehlikeli bir boyut almaya başlamıştır. Obezite prevalansındaki bu artış ile birlikte ileriki yaşamda obezitenin ciddi sağlık problemlerine yol açması söz konusudur. Fazla kilolu olma, Avrupa Bölgesinde her yıl 1 milyondan fazla ölümün ve hasta olarak geçirilen 12 milyon yaşam yılının sorumlusudur.

...

Obezitenin Yol Açtığı Bazı Sağlık Problemleri:

- İnsülin direnci - Hiperinsülinemi
- Tip 2 Diabetes Mellitus (Şeker hastalığı)
- Hipertansiyon (Yüksek tansiyon)
- Koroner arter hastalığı
- Hiperlipidemi - Hipertrigliseridemi (Kan yağlarının yükselmesi)
- Metabolik sendrom
- Safra kesesi hastalıkları
- Bazı kanser türleri (kadınlarda safra kesesi, endometriyum, yumurtalık ve meme kanserleri, erkeklerde ise kolon ve prostat kanserleri)
- Felç
- Uyku apnesi
- Karaciğer yağlanması
- Astım
- Solunum zorluğu
- Gebelik komplikasyonları vb birçok hastalığa yol açmıştır.[3]

...

Sağlığımız için bu kadar tehdit içeren obezitenin tedavisinde en temel esas *"Alınan enerji ile harcanan enerjinin dengede tutulması"* prensibidir.

İşte tam bu noktada israf kavramını düşünmek gerekir. Demek ki ihtiyacımızdan fazla enerji tüketmekteyiz ki, netice itibariyle obezite meydana gelmektedir. İsraf kelimesi *"İhtiyacından fazla istihlak etmek ve boşuna sarf etmek"* olarak lügatte tanımlanmıştır. A'raf suresinin 31. ayetinde de Rabbimiz *"...Yiyin, için fakat israf etmeyin"* buyurmaktadır.

Hayatımızın her yerinde israf yasaklandığı gibi, hayatı idame etmek için beslenme gibi temel bir ihtiyaçta da israf yasaklanmıştır.[4] Bu gerçeği küçüklüğümüzde babamın bize sıkça anlattığı temsil ile akıllara yakınlaştırmak isterim: "Bir lokma, peynir ve yumurta gibi mugaddî (besleyici) maddeden kırk para, diğer lokma en âlâ baklavadan on kuruş olsa; bu iki lokma, ağza girmeden, beden itibarıyla farkları yoktur, müsavidirler (eşittirler). Boğazdan geçtikten sonra, beden beslemesinde yine müsavidirler. Belki, bazan kırk paralık peynir daha iyi besler. Yalnız, ağızdaki kuvve-i zâikayı (tat alma duyusunu) okşamak noktasında yarım dakika bir fark var. Yarım dakika hatırı için kırk paradan on kuruşa çıkmak ne kadar mânâsız ve zararlı bir israf olduğu kıyas edilsin."[5]

Misalden de anlaşılacağı üzere vücudumuz için besleyici olan besinleri tüketmeyerek, sadece yarım dakikalık tat alma zevki için faydası az ya da olmayan besinleri tercih etmek israftır ve sağlık açısından olumsuz neticeler doğurmaktadır.

Şimdi obezite tıbbı ile beslenme tedavisinde uyguladığımız, bireylerin ihtiyacı olan enerjiye göre beslenme planı yöntemi, Allah Kelâmı Kur'ân-ı Hâkim'in ders verdiği bir hakikattir. Bedensel, ruhsal ve fiziksel anlamda tam bir sağlık hali kazanmak istiyorsak her zaman olduğu gibi semâvî sadâ-yı Kur'ân'a kulak verip beslenme davranışlarımızda ve beslenme plânlarımızdaki fazlalıkları çıkartmalıyız. Bu davranış değişikliği bizlere hem dünya hem de ahiret saadeti sağlayacaktır...❖

Kaynakça: **1.** https:/hsgm.saglik.gov.tr/tr/obezite/dunyada-obezitenin-gorulme-sikligi.html **2.** https:/hsgm.saglik.gov.tr/tr/obezite/turkiyede-obezitenin-gorulme-sikligi.html **3.** https:/hsgm.saglik.gov.tr/tr/obezite/obezitenin-yol-actigi-saglik-problemleri.html **4.** A'râf Suresi, 31. Ayet: "Ey Âdemoğulları! Her namaz kılacağınızda güzelce giyinin, yiyin için fakat israf etmeyin. Çünkü Allah israf edenleri sevmez." **5.** Lem'alar, Ondokuzuncu Lem'a

"Depremi de yaşadık. Hala etkileri üzerimizde ve korkuyorum. Söylentiler tedirginliğimizi daha da artırıyor. Bundan sonraki süreç için tavsiyeleriniz nelerdir?"

FEYZULLAH AKDAĞ
PSİKOLOJİK DANIŞMAN

Soru: **Hocam, öncelikle tüm halkımıza geçmiş olsun. Biz her iki büyük depremi de yaşadık. Hala depremin etkileri üzerimizde. Çocuklarıma belli etmemeye çalışsam da ben de çok korkuyorum. Eve girmeye, uyumaya, duş almaya korkuyoruz. Söylentiler, televizyon ve internetten gelen bilgiler tedirginliğimizi daha da artırıyor. Depremin ilk günlerine göre biraz daha iyiyim ama bundan sonraki süreç için tavsiyeleriniz nelerdir?**

Cevap: Tüm halkımıza geçmiş olsun. Rabbimiz ölenlere rahmet, yaralılara şifa, kalanlara sabırlar versin. Milletçe büyük bir imtihandan geçiyoruz. Ben ve ailem de iki büyük depremi yaşadık. Bahsini ettiğiniz duygu ve hisleri ailece biz de yaşamaktayız. Depremin olduğu günden itibaren sahada gerek psikolojik yardım gerekse diğer yardımları sağlamaya çalıştığım için de birçok depremzede ile temasım oldu. Kendime ve tüm depremzedelere yaptığımız tavsiyelerimizi biraz daha derli toplu olarak buradan da ifade etmiş olalım.

Afet sonrası; ağlama nöbetleri, kabus görme, uykusuzluk, sinirlilik hali, deprem anını yeniden yaşama gibi durumlar anormal bir duruma verilen normal tepkilerdir. Sıklıkla 30 gün içerisinde hafiflemesini bekleriz. Bu durum büyük artçı sarsıntıların yaşanmasına göre iki hafta kadar daha uzayabilir. Bunları yaşıyorsanız anormal bir durum olmadığından emin olabilirsiniz. Zihniniz ve bedeniniz gayet doğal tepkiler veriyor demektir. Sorun yok. Zira beyniniz olası bir depreme karşı sizi tetikte tutmaya çalışmaktadır. Tabi bu tetikte tutma durumu uzadıkça buraya harcanan enerji arttığından psikolojik olarak yıpranmalar olmaktadır. Üstelik bu afette herhangi bir yakınınızı ya da dostunuzu kaybettiyseniz yas sürecinin de etkisiyle daha da yıpranıyor olmanız gayet normal bir durumdur. Emin olun ki depremi şiddetli bir biçimde yaşayan 10 ilimizdeki her vatandaşımız psikolojik açıdan şiddeti değişmekle birlikte aynı durumları yaşıyor. Yalnız değilsiniz. Bu hisleri yaşayan tek kişi olmadığınızı bilerek bunun normal olduğunu, gerek kendinize gerekse de çevrenize sık sık telkin edin.

Korkunuzu saklamak, bastırmak yerine bunun gayet insani bir duygu olduğunu kabul edin. Korkularınızı güvendiğiniz insanlara anlatın. Konuşmak sizi rahatlatacaktır. Konuştukça muhatap olduğunuz insanların da sizinle aynı korkulara ve kaygılara sahip olduğunu gördükçe duygudaşlık hissi sizi bir süre sonra rahatlatmaya başlayacaktır. Sizin duygularınızdan bahsettiğinizi gören evlatlarınız da kendilerini açmakta, içlerinde biriktirdikleri korkuları anlatmakta daha cesur davranacaklardır. Bu hem onları rahatlatacak hem de hissettiklerinin normal olduğu konusunda ikna ederek süreçle baş etmeleri kolaylaştıracaktır.

Bu süreçte özellikle de sosyal medyadan sayısız bilgi akışı olmaktadır. Siz her birine ulaşmaya çalıştığınız takdirde psikolojik açıdan daha fazla sorunlar yaşamanız muhtemeldir. Zira bilgi çeşitliliği bir noktaya kadar iyi olmakla beraber belli bir seviyeden sonra "bilgi kirliliğine" dönmektedir. Önemli olan ihtiyacınız kadar bilgi almaktır. Psikolojik destek sürecinde zaten çok fazla sayıda bilgiye ihtiyacınız yok. Bundan dolayı eğer sosyal medyadan ya da diğer mecralardan uzmanları takip ediyorsanız bir ya da en fazla iki uzmanı takip edip tavsiyelerini uygulayın. Bu şekilde gereksiz fazla bilgiden arınarak bocalamaktan kurtulursunuz. Bu süreçte belirsiz ve kafa karıştırıcı bilgiler ihtiyacınız olan en son şeydir.

Çocuklarla mümkün mertebe onları güvende olduklarını hissettirecek bir üslupla konuşun. Çocuklarla konuşmalarınız panik havasında ve ölümler vs üzerine olmasın. Deprem hakkında soru sorarlarsa sakince ve basitçe olan şeyin deprem olduğunu ve bundan dolayı bazı daha küçük depremlerin de olabileceğini anlatın. Her hal ve şartta yanlarında olduğunuzu hem söyleyin hem de beden temasıyla hissettirin. Bu süreçte beden teması çok önemlidir.

Hem sizin hem de evlatlarınızın psikolojisi için, sürekli ölüm, enkaz, deprem siyaseti yapan kişi, medya ve sosyal medya etkenlerinden kendinizi arındırın. Televizyon ve telefonunuzda sürekli bu tarz içerikleri takip ediyorsanız acilen terk edin. Bunun yerine ailece "hadi depremde vefat eden kardeşlerimize Kur'an-ı Kerim okuyalım, dua edelim; depremzedelere yardım gönderelim" gibi kıymetli etkinliklerle kendinizi ve ailenizi "yardım etme psikolojisine" yönlendirirseniz yardım etmenin güçlendirici ve iyileştirici etkisi altına girersiniz. Yardım faaliyetlerine sosyal medya paylaşımı dahi olsa elinizden geldiğince katkı sunun. Bu süreçte hiçbir şey yapmadan oturmak vesveselerinizi ve korkularınızı artırır. Ancak inisiyatif alıp yardımda bulunmak, işinizin başına geçmek ya da bir meşguliyet bulmak sizi pasiflikten çıkarıp aktif hale getirir bu da sizi ve ailenizi ciddi manada toparlar.

Ayrıca depremin gününü ve saatini kimse bilemez. Gruplarda dolaşan yalan haberlere itibar etmeyin. Bu açıdan sosyal medyadan arınmak size ve ailenize çok iyi gelecektir. Duygu ve düşüncelerinizi yazıya dökmeye çalışın. Ani kararlar almamaya çalışın. Kendinize zaman verin.

Yaratılışımızda var olan "alışmak" adlı güçlü bir silahımız var. Sonuca değil sürece odaklanmaya, akışa bırakmaya gayret ederseniz alışma gücünüz daha hızlı ve etkili devreye girer. Alışma gücünüze izin verin. Özellikle de yukarıda bahsettiğimiz aktif bir tutum benimsersek alışma gücümüz çok daha tesirli olacaktır.

İbadetlerinizle Rabbimize olan bağlılığınızı güçlendirmeye çalışabilirsiniz. Her şeye kadir olan bir Zât'a sığınmak omuzlarınızdaki yükü hafifletecektir. Zira tevekkül en büyük güç kaynaklarımızdandır. Bununla beraber dua ibadeti de tevekkülümüzü artıracak en önemli etkenlerdendir.

"Çabucak iyileşmek/toparlanmak" gibi hedefiniz olmasın. Böyle bir hedef sürece/akışa kendinizi bırakmanızı engeller. Sizi hedeften ziyade, süreç/akış iyileştirecektir. Kısa sürede hızlı iyileşmeden ziyade zamana yayılmış, küçük adımlarla ilerleyen iyileşme daha sağlıklı ve kalıcıdır.

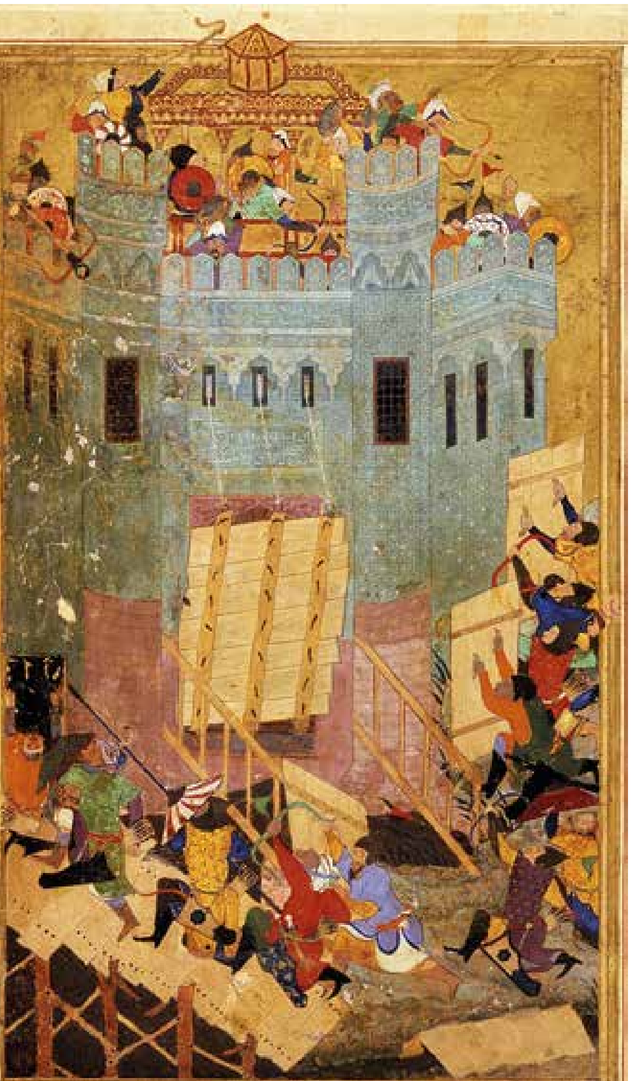
Tavsiyelerimizi en az bir ay sabırla uygulamaya gayret ettiğiniz halde tatmin edici bir gelişme göremezseniz bir uzman yardımı almanızı tavsiye ederim. Dua ile...❖

Sorunuzu ruhsalsifa@gmail.com adresine yazın, cevaplayalım.

Mona Lisa Tablosu Size Gülümser mi?

DOÇ. DR. RASİM SOYLU

Ninja Kaplumbağaları bilmeyen var mı? Bir dönem televizyonlarda çok ünlü olmuş bir çizgi filmden bahsediyorum. Ancak Ninja Kaplumbağaları kendi ününden daha çok ünlü ettiği isimler Avrupa sanat tarihinin dört ünlü sanatçısına ait. Leonardo, Rafael, Mikelanjelo ve Donetello. Birde Sprinter usta vardı ama o çok önemli değil. Bu çizgi filmin diğer bir önemli tarafı pizzayı da dünyada

meşhur etmesi. Hatta çizgi film yayınlanmadan bir zaman önce çok ünlü bir pizza markası İstanbul'da bir şube açmış ancak çok tutulmadığı için dükkânı kapatmak zorunda kalmıştı. Tabii ki Ninja Kaplumbağaları yayınlandıktan sonra pizza dükkânı tekrar açılmış ve öyle başarılı olmuş ki neredeyse tüm ülkede bayilikler açılmıştı.

Bizi çizgi filmin ekonomik propagandasından daha çok ilgilendiren kültürel etkisi. Bugün dünyada neredeyse herkes Rönesans sanatının ünlü İtalyan ressam ve heykeltraşları Leonardo Da Vinci, Mikelanjelo, Rafael ve Donetello'yu tanıyor. Bizim ülkemizde Osmanlı'nın son döneminden itibaren sanat, edebiyat ve kültür denilince Batı klasikleri, Batı düşüncesi, Batılı büyük adamlar vesaire üç kuşağımızı işgal etmiş durumda. Ancak yeni

yeni kendi değerlerimizin farkına varıyoruz.

Okulda öğrencilere hep sorarım: ***Leonardo Da Vinci'nin Mona Lisa tablosu mu daha güzel yoksa ona modellik yapan Mona Lisa ya da gerçek adıyla (Lisa del Giocondo) mu?***

Genelde öğrenciler Mona Lisa tablosunun daha güzel olduğunu söylüyorlar. Haksız da değiller. Tablosu olmasa kendisini herhalde kimse tanımazdı bugün. Ben de hemen ikinci sorumu soruyorum. Mona Lisa tablosu size gülümser mi? Ya da sizi sever mi?

Geçenlerde Evliya Çelebi Seyahatnamesinde geçen ve aslında Şeyhülislam Bahai Efendi'nin divanında yer alan şu beyte rastladım ve benim sorduğum sorunun bir benzerinin bundan beş yüz yıl önce sorulduğunu fark ettim:

"Güzel tasvir edersin hatt u hâl-i dilberi amma / Füsun u işveye geldikde ey Behzâd neylersin."

Beyti okuduktan sonra araştırıp daha iyi tanıdığım ünlü bir Türk-İslam ressamı Behzad'a seslenen beyit şöyle soruyor.

"Ey Behzâd! Güzelin şeklini, halini, görünüşünü güzel çizersin ama o güzelin işvesindeki büyüyü nasıl çizeceksin?"

Beytin edebi ve tasavvufî inceliklerini erbabına bırakıp ben Behzad'a dönmek istiyorum. Bizim gibi sanat ve kültürle uğraşanların bile yeterince tanımadığı tarihimizde yaşamış büyük insanları, büyük sanatkârları hatta büyük kahramanları yeni kuşaklar nasıl tanıyacaklar. Zaten bütün okul kitapları sanat ve bilim dünyasında Batılı adamları örnek verip çocuklarımızın dimağına işliyorlar. Çizgi ve dizi filmler de aynı amaca hizmet ediyor.

Onlar kendi değerlerini ve insanlarını tanıtıp reklamını yapıyorlar; kendi etkilerini oluşturuyorlar. Eğer biz de bütün görsel, yazılı ve sosyal medya imkânlarını seferber edip kendi değerlerimizi yaşatmaz ve yaymazsak zaten hepsi tarihin tozlu rafları arasında unutulup gidiyor. Çocuklarımız bunların adlarını bir şekilde duysa bile nostalji deyip gelip geçecekler. Behzad gibi sanat, edebiyat ve kültür alanında yüzlerce kahramanımız yeni nesillerce keşfedilmeyi bekliyor.

Behzad (1450-1535), bundan beş yüzyıl önce Timurlular devletinde sarayın sanat atölyelerinin başında üstat olarak bulunan büyük bir ressam ve minyatür sanatçısıdır. Birçok sultanın hizmetinde bulunmuş ve çok sayıda sanatkâr yetiştirmiştir. Sadi'nin Bostan'ını ve Nizamî gibi büyük şairlerin el yazma kitaplarını resimlemiştir. Ne yazık ki bugün bu eserler de Londra' da İngiliz kütüphanelerinde bulunuyor.❖

Soldan sağa resim razıları:

Resim 1: Timur'un biyografisi Zafernâme'den (1467) alınan, Behzad tarafından çizilen ve İzmir Kuşatması'nı gösteren minyatür.

Resim 2: Hîre'deki Havarnak Kalesi'nin yapılışı, 1494-1495

Resim 3: Behzad'a ait İskendernâme'den bir başka minyatür resmi

düşünceler

HAZIRLAYAN: ASLINUR BAHAR

Her şeyin akla, aklın ise edebe ihtiyacı vardır.
— **HZ. ALİ (KV)**

Ailenizi seçemezsiniz.
Onlar size Allah'ın armağanıdır;
sizin de onlara olduğunuz gibi.
— **D. TUTU**

Şahsiyeti olmayanın hiçbir şeyi yoktur.
— **NECİP FAZIL KISAKÜREK**

Akıllılar önceden feryat ederler;
bilgisizlerse işin sonunda başlarına vururlar.
— **HZ. MEVLANA (KS)**

Elmas yontularak kusursuz olur,
çektiği acılar da insanın hamlığını yontar,
olgunlaştırır.
— **KONFÜÇYÜS**

Dil ile düğümlenen, diş ile çözülemez.
— **KAŞGARLI MAHMUT**

İyilerle beraber taş taşımak,
kötülerle beraber tatlı yemekten daha hayırlıdır.
— **MALİK B. DİNAR (RA)**

Kendinizi zor tuttuğunuz anlar vardır.
Olgunluk, işte o noktadan sonra başlar.
— **İBRAHİM TENEKECİ**

İnsanların en zavallısı âhiretini dünyası için satandır.
Daha da kötüsü âhiretini başkalarının dünyası için satandır.
— **HZ. ÖMER (RA)**

Verdiğimiz sevgi, bizde kalan tek sevgidir.
— **E. HUBBARD**

Sevmek için uzaklık engel değildir.
— **ŞAH-I NAKŞİBEND HZ. (KS)**

İyi insan, aklından hiç kötülük geçirmeyen saf insan değildir. İyi insan, her kötülüğün farkında olup, iyiliği tercih edendir.
— **E. FROMM**

Bazı insanlar böyledir. Bir şeye, hakkında hiçbir şey bilmedikleri halde düşman olurlar.
— **M. TWAİN**

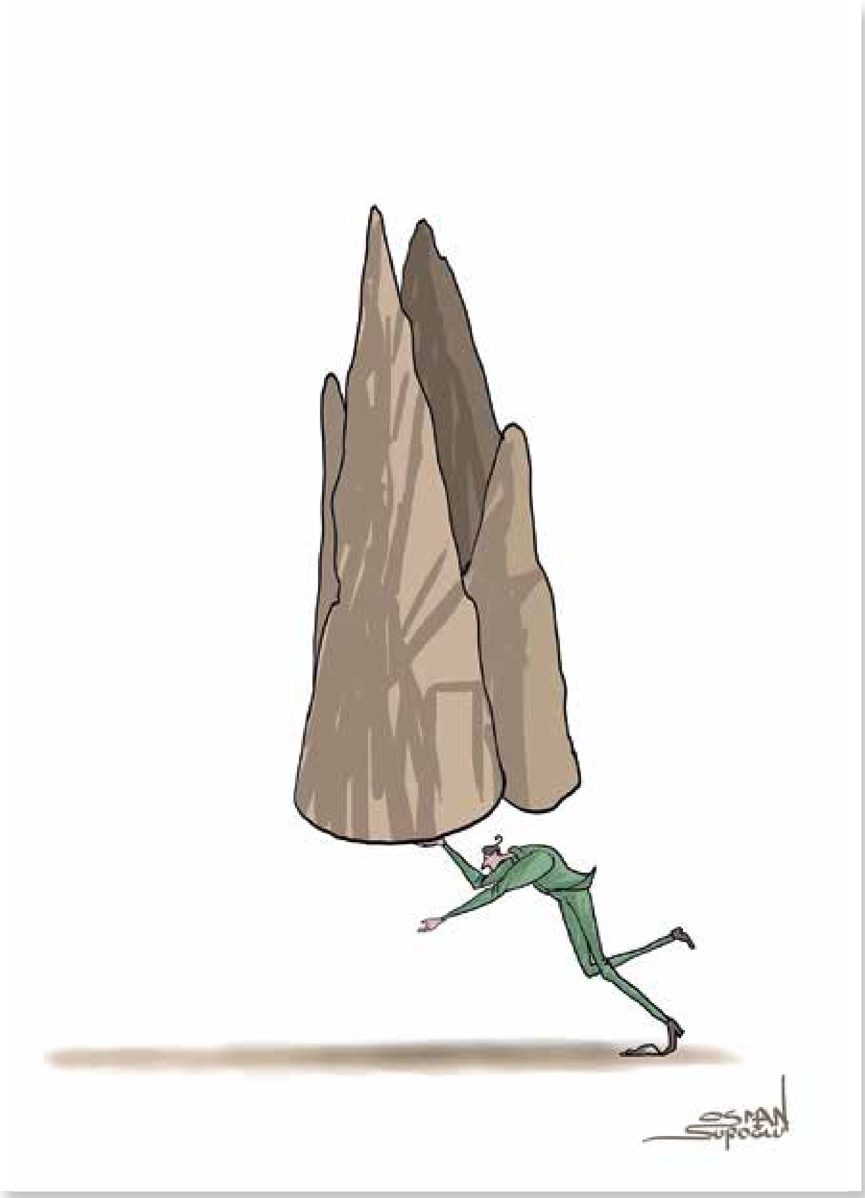
Benim çocuğum benim beklentilerimi gerçekleştirmek için değil, kendi hayallerini keşfedip onları gerçekleştirmek için yaşamalı.
DOĞAN CÜCELOĞLU

HAL DİLİ

OSMAN SUROĞLU

takılma

Beni mezara koyunca,
"Elveda" demeye kalkışma.

Mezar Cennet topluluğunun perdesidir.
Sana batmak görünür ama;
o, doğmadır, parlamadır.
Mezar, hapis görünür ama;
o, canın hapisten kurtuluşudur.

Hz. Mevlânâ (ks)